

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติด ของกองกำกับการสืบสวนตำรวจนครพนม ในเขตตำบลอาจสามารถ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม มีแนวคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
4. บริบทเกี่ยวกับกองกำกับการสืบสวนตำรวจนครพนม
5. บริบทเกี่ยวกับตำบลอาจสามารถ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิด และทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการพัฒนาชนบท หลักการสำคัญ หรือหัวใจของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ จะต้องให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในทุก ขั้นตอนของกระบวนการร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบในผลการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น กล่าวคือ การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในการพัฒนา ปัจจุบันวิถีชีวิตของประชาชน ถูกกระทบจากสิ่งต่างๆเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง ทำให้เกิดสภาพการต่างคนต่างอยู่ มุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหของตนให้อยู่รอดไปในแต่ละวัน ไม่มีความสนใจต่อสังคมรอบข้าง ทำให้มีปัญหามาหลายด้าน ที่นับว่าจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันเพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างตรงกับความต้องการของคนส่วนใหญ่

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

เพื่อที่จะได้ให้แนวทางในการพิจารณาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ทำการศึกษาจึงขอนำเสนอแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านที่ได้ศึกษาและรวบรวมไว้ ดังนี้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 5) ได้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการใช้ความพยายาม หรือใช้ทรัพยากรในส่วนของตนเองต่อกิจกรรม ซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาชุมชน โดยการมีส่วนร่วมต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. ประชากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา
2. ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น การคิด ความรู้

ความสามารถแรงงาน หรือทรัพยากรบางอย่าง เช่นเงินและวัสดุในการพัฒนา

รีดเดอร์ (Reeder. 1963 : 39) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การร่วมกันในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมเป็นกลุ่ม

องค์การอนามัยโลก และยูนิเซฟ (WHO / UNICEF. 1978 : 4-8) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมคือ การที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจ ใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำในกลุ่ม

ปีเตอร์ ออคเลย์ และเดวิด มาร์เดน (Peter Oakley and David Marsden. 1991 : 17-20) กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไปสัมพันธ์กับเรื่องการสร้างประชาธิปไตยทางการเมือง หรือมิฉะนั้นก็เอาไปเกี่ยวพันกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือการเติบโตตามคำว่า “พัฒนา” ซึ่งนำ หรือที่ใช้กันบ่อย ๆ คือ ในแง่ที่รัฐบาลจะเข้าไปกับสภาพของการ “มีส่วนร่วม” ที่รัฐบาลใช้

วันรัชนี มิ่งมณีนาคิน (2531 : 101) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันและเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการ หรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบการมีส่วนร่วมเป็นเครื่องประกันว่า สิ่งที่มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมากที่สุดนั้น จะได้รับการตอบสนอง และทำให้ความเป็นไปได้มากขึ้นกว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้ประโยชน์เสมอกันไป

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531 : 24) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการ การดำเนินงาน รวมถึงประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่าสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะต้องร่วมมือกันวางแผนและปฏิบัติงาน เพื่อสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของประชาชนในชุมชน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีความหมายครอบคลุมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นของการวางแผนไปจนถึงลงมือปฏิบัติตามแผนและประเมินผลนั้น ความหมายว่าการวางแผนโครงการใดก็ตาม จะต้องเริ่มต้นด้วยการปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์หรือชี้วัด (Identify) วัตถุประสงค์ให้ได้ และประชาชนจะต้องมาร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของ

ปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหาก็เห็นว่าเป็นไปได้ ไปจนถึงลงมือปฏิบัติและการประเมินผลแล้วเสร็จ ก็เริ่มชี้ชัดถึงปัญหา และการวางโครงการใหม่ เป็นวงจรเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ การที่ประชาชนจะยังทำสิ่งนี้ได้ เขาต้องได้รับรู้หรือเข้าถึง โครงการและขั้นตอนของการดำเนินงานของรัฐในรูปของการสื่อสารหรือสัมพันธ์ภาพสองทาง (Two-way Communication) กันอย่างเปิดเผย การมีส่วนร่วมมิใช่เป็นการให้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อประกอบการวางแผน หรือตัดสินใจจากเจ้าหน้าที่เท่านั้น

จตุพร บานชื่น (2533 : 20) กล่าวว่า การที่ประชาชนจะให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนงานของตำรวจนั้น เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างตำรวจกับประชาชน โดยมีทัศนคติ พฤติกรรม และการแสดงออกของแต่ละฝ่ายเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน ในลักษณะต่าง ๆ

โกวิทย์ พวงงาม (2534 : 76) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์และติดตามประเมินผลเป็นกระบวนการกลุ่ม เป้าหมาย ได้รับโอกาสและใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออก ซึ่งความรู้สึกนึกคิดแก้ไขปัญหาคความต้องการของตน โดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2536 : 23) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้สมาชิกทุกคนในองค์กร หรือหน่วยงานเดียวกันได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ทุกคนคาดหวัง และประสบผลสำเร็จ

ประธาน วัฒนาวณิชย์ (2536 : 24) ได้กล่าวถึง หลักการที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและลดจำนวนอาชญากรรมในสังคมที่สำคัญ ได้แก่ การกระจายอำนาจในการบริหารงานยุติธรรม (Decentralization) พร้อม ๆ กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่

1. ประชาชนและชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในความพยายามใด ๆ ที่จะป้องกันอาชญากรรม
2. องค์กรในกระบวนการยุติธรรมจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนหรือโครงการที่เอกชนเป็นผู้ริเริ่มขึ้น
3. จัดให้มีโครงการร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรมระหว่างภาครัฐและเอกชน
4. เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายจะต้องมีหน้าที่ให้การสนับสนุน โครงการต่าง ๆ ในการป้องกันอาชญากรรม

สุเมธ ทราญแก้ว (2536 : 15-16) กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมโดยทั่วไป หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นการตัดสินใจแต่เพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการปฏิบัติการ (Implementation)

ด้วย เช่น ในการจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรมพัฒนา เป็นต้น การตัดสินใจยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) ในกิจกรรมพัฒนาด้วยซึ่งจะเห็นว่า การตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติการ แต่ก็เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วยเหมือนกัน กล่าวคือ ผลประโยชน์นั้นเป็นผลมาจากการปฏิบัติการ และผลประโยชน์จะมาเป็นตัวกำหนดให้มีการประเมินผล ซึ่งต่างก็ได้รับผลมาจากขั้นตอนการตัดสินใจแล้วทั้งสิ้นนั่นเองนอกจากนี้ยังมีผลสะท้อนกลับ (Feedback) จากการประเมินผลและการปฏิบัติการกลับไปสู่การตัดสินใจอีกด้วย

สุรัสวดี หุ่นยนต์ (2530 : 47) ได้ให้คำจำกัดความของ “ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม ” ว่าเป็นคำที่ประกอบขึ้นด้วยคำที่มีความหมาย 2 คำ คือ “ การวิจัย ” หรือ “ Research ” และคำว่า “ การมีส่วนร่วมหรือ “ Participation ” ในที่นี้จะไม่กล่าวถึงคำว่า “ การวิจัย ” เพราะถือว่าการเข้าใจกันอย่างกว้างขวาง ส่วนคำว่า “ มีส่วนร่วม ” คำนี้ค่อนข้างคลุมเครือ และก่อให้เกิดความสงสัยกันเป็นอย่างมาก เมื่อมีการยกขึ้นมากล่าวอ้าง โดยเฉพาะ “ การมีส่วนร่วม ” มีความหมายกว้างขวางแค่ไหน ใครเป็นผู้มีส่วนร่วม ขอบเขตของการมีส่วนร่วมคืออะไร

“Participation” หมายถึง การแบ่งส่วน ร่วมส่วนและการเข้าส่วน (Sharing and Joining) แต่คำว่า “ Participation ” ที่นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน มีความหมายเกี่ยวกับคำว่า “ ประชาชน หรือ “ People ” ด้วย ดังที่มีการใช้คำนี้อย่างกว้างขวางว่า “ People Participation ” แม้บางครั้งจะใช้คำว่า “ Participation ” คำเดียว แต่ยังคงมีความนัยแฝงไว้ว่าเป็นเรื่องของประชาชนคนธรรมดาทั่วไป ที่ไม่ใช่ข้าราชการและบ้างก็หมายถึง กลุ่มคนที่ด้อยโอกาสที่สุดของสังคมด้วย

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527 : 45) อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วมคือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการ ควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาความรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกมาในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531 : 24-25) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐ หรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่า สมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะต้องร่วมมือกันวางแผนและการปฏิบัติงาน เพื่อสนองความต้องการหรือ แก้ปัญหาประชาชนในชุมชน

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 139) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจ การร่วม การปฏิบัติและการร่วมมือรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง

สุจินต์ ดาวิระกุล (2527 : 18) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า กระบวนการ กระทำที่ประชาชนสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อตัวประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเอง และมีส่วนในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุ ถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าว ประรณนาหรือที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ต้องมีใช้การกำหนดครอบคลุมความคิดจาก บุคคลภายนอก

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537 : 32) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม เป็นการที่บุคคล หรือ คณะ บุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วม ทั้งในกระบวนการตัดสินใจ หรือกระบวนการบริหาร ประสิทธิภาพขององค์การขึ้นอยู่กับ การรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้น ในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่ง ในการรวมพลังทางความคิด สติปัญญา และการกระทำนั้นคือการให้มีส่วนร่วม

อัจฉรา โพธิยานนท์ (2539 : 21) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนได้มีโอกาสเป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหา และดำเนินการใน ขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนาหรือการที่ประชาชนได้เพิ่มศักยภาพในการควบคุมทรัพยากร และ สถาบันต่าง ๆ ในสังคม ตลอดจนการใช้การจัดการทรัพยากร ที่มีอยู่ในสังคมด้วยตนเอง

โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen. and Uphoff. 1980 : 17-19) เสนอว่าบุคคล 4 ฝ่ายมีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วย ประชาชนใน ท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชน นั้นยังมีปัจจัยหลายปัจจัยที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ได้แก่

1. อายุและเพศ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม เช่น ชั้นทางสังคม ศาสนา
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. ระยะเวลาในท้องถิ่น และระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
8. ที่ดินถือครองและสถานภาพแรงงาน

อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 101) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมมือร่วมใจ ในการตัดสินใจร่วมวางแผน ร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมตามแผนและร่วมในการประเมินผล

นรินทร์ จงวุฒิเวศน์ (2527 : 183) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็น การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งใน สถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าใจให้การกระทำ การ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่ม ดังกล่าวด้วย นอกจากความหมายข้างต้นนี้แล้ว นรินทร์ จงวุฒิเวศน์ ยังได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้อีกหนึ่งหนึ่งในรูปของสมการว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility

โดยให้ความหมายของความร่วมมือร่วมใจว่า หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมา ทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มการประสานงาน หมายถึง ห่วงเวลา และลำดับ เหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพ ในการกระทำการหรือการงานความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการทำงาน และในการทำให้เชื่อถือไว้วางใจ

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531 : 24-25) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็น กระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐ หรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่า สมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะต้องร่วมมือกัน วางแผนและการทำงาน เพื่อสนองความต้องการหรือ แก้ปัญหาประชาชนในชุมชน

กู๊ดแมน (Goodman, 1995 ; อ้างถึงใน พงษ์ธร รัชญญศิริ, 2543 : 37) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง

1. กระบวนการซึ่งมวลชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรม ของส่วนรวม

2. มวลชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนต่อกิจกรรมนั้น ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การเกี่ยวข้องของกิจกรรมต่างๆ ของมวลชน ในกิจกรรมต่าง ๆ จะมี 2 ด้าน คือ

2.1 ด้านความคิดหรือกำหนดนโยบาย ซึ่งแบ่งได้อีก 3 ระดับคือ

2.1.1 มวลชนเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดเห็น (Information Input)

2.1.2 มวลชนมีส่วนแบ่งในอำนาจตัดสินใจ (Share Decision Making)

2.1.3 มวลชนเป็นผู้กำหนดนโยบาย (Policy Formulation)

2.2 ด้านทำหรือด้านดำเนินการตามนโยบาย ซึ่งแบ่งได้อีก 3 ระดับ คือ

2.2.1 ร่วมกำหนดเป้าหมายแผนงาน (Participation on Formulating Objective and Plan)

2.2.2 ร่วมดำเนินการในกระบวนการจัดการ (Participating on Manageme Resourecs)

2.2.3 ร่วมหนุนช่วยทรัพยากรการบริหาร (Supporting on Management Resources)

สรุป ได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง ในกระบวนการปฏิบัติงานขององค์กร โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านกระบวนการบริหาร และด้านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งทำให้เกิดการยอมรับตามเป้าหมายและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม โดยการเข้ามีส่วนร่วมมักจะมีลักษณะการมีส่วนร่วมในบางขั้นตอน หรือมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการปฏิบัติงานโดยหลักการของการมีส่วนร่วม คือ ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของชุมชน โดยไม่ใช้การทำตามคำสั่งการของอำนาจรัฐ

2. ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอาจมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือหลายขั้นตอนหรือทุกขั้นตอนก็ได้ โดยแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ตามประเภท ของกิจกรรมไว้แตกต่างกัน ตามความคิดเห็นของนักวิชาการต่างๆดังนี้

ปธาน สุวรรณมงคล (อ้างถึงใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. 2527 : 83) กล่าวว่า ชุมชนควรมีขอบเขตของการมีส่วนร่วม 4 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527 : 40) ได้กล่าวว่าลักษณะของการมีส่วนร่วมมีหลายระดับ ตั้งแต่เป็นสมาชิกถึงเป็นผู้นำหรือประธานกรรมการ ดังนี้

1. เป็นสมาชิก
2. เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม
3. เป็นสมาชิกที่บริจาคเงิน
4. เป็นกรรมการ

5. เป็นประธานกรรมการ
6. สมาชิกผู้ยื่นทำอะไรระหว่างประชุม
7. สมาชิกผู้ยื่นเล่นบตอะไรในที่ประชุม

กรรมการพัฒนาชุมชน (2529 : 61) ได้แบ่งการมีส่วนร่วม ออกเป็น 11 ลักษณะ ดังนี้

1. การร่วมประชุม
2. การออกความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ
3. การตีปัญหาให้กระจ่าง
4. การออกเสียงสนับสนุนคัดค้านปัญหา
5. การออกเสียงเลือกตั้ง
6. การบริจาคเงิน
7. การบริจาควัตถุ
8. การช่วยเหลือด้วยแรงงาน
9. การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง
10. การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
11. การทำงานกับตัวนำการเปลี่ยนแปลง

กรรมการพัฒนาชุมชน (2529:64) ได้สรุปลักษณะต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 18 ลักษณะ ดังนี้

1. มีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
2. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร
4. มีส่วนร่วมในการออกความเห็นและข้อเสนอแนะ
5. มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
6. มีส่วนร่วมในการหาวิธีในการแก้ปัญหา
7. มีส่วนร่วมในการวางแผน
8. มีส่วนร่วมในการประชุม
9. มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม
10. มีส่วนร่วมในการออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
11. มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการหรือบริหารงาน
12. มีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิก
13. มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ชักชวนหรือประชาสัมพันธ์

14. มีส่วนร่วมในการดำเนินตามกิจกรรมที่วางไว้
15. มีส่วนร่วมในการลงทุน หรือบริจาคเงิน/ทรัพย์สิน
16. มีส่วนร่วมในการออกแรง หรือสละแรงงาน
17. ส่วนร่วมในการออกวัสดุอุปกรณ์
18. มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ติดตามหรือประเมินผล

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 15) กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน
3. ร่วมนโยบายหรือแผนงานหรือ โครงการหรือกิจกรรม เพื่อขจัดหรือแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของสังคม
4. ร่วมการตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ในการที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
8. ร่วมติดตาม ควบคุม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

อิระวัชร จันทรประเสริฐ (2541 : 83) กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะตัวบุคคลให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
2. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่ม ขบวนการ มุ่งสร้างพื้นฐานอำนาจจากการสร้างกลุ่มและโครงสร้างภายในหน่วยงาน
3. การมีส่วนร่วมในลักษณะโครงการ ให้ความสำคัญที่การจัดโครงการอันก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดี โดยเน้นกลุ่มเป้าหมาย การถ่ายทอดระบบเทคนิคความรู้ การกระจายอำนาจสู่ประชาชน

4. การมีส่วนร่วมในลักษณะสถาบัน ให้ความสำคัญในแง่การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถาบัน มีการถ่ายทอดหรือขยายโครงสร้างทางอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์และชนชั้นทางสังคม

5. การมีส่วนร่วมในลักษณะนโยบายเน้นเรื่อง การยอมรับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เสียเปรียบในสังคม แล้วนำมากำหนดนโยบายและแผนงานระดับชาติ

อคิน รพีพัฒน์ และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543 : 150-154 ; อ้างอิงมาจาก อคิน รพีพัฒน์, (2527 : 100-101) เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, (2527 : 272-273) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ภาคสนาม ในประเทศไทยว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงนั้นน่าจะมี 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นส่วนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหาคด้วยตัวของเขาเองได้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์เพราะจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การวางแผนการดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนต่อไปที่ขาดไม่ได้ หากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการแต่ผลงานการพัฒนาให้เสร็จสิ้นโดยฉับไว ก็จะดำเนินการวางแผนงานด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนจะช่วยให้ชุมชนเข้าใจปัญหาของตนเองและสามารถวางแผนได้ด้วยตนเองในที่สุด

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ชุมชนมีทรัพยากรที่สามารถลงทุนและปฏิบัติงานได้ เพราะจากประสบการณ์การทำงานในชนบทอย่างน้อยก็มีความแรงงานของตนเองเป็นขั้นต่ำสุดที่จะเข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชุมชน รู้จักคิด ตัดสินใจให้กับตัวเองในการดำเนินงาน และจะระมัดระวังรักษากิจกรรมที่สร้างขึ้น เพราะจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของซึ่งต่างไปจากสภาพที่การลงทุน และการปฏิบัติงานทั้งหมดมาจากบิ๊จจายภายนอกจะมีอะไรเสียหายก็ไม่เคียดร้อนมากนัก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งอีกเหมือนกัน เพราะถ้าหากการติดตามและการประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่เป็นการดำเนินการโดยบุคคลภายนอกชุมชนก็ไม่สามารถทราบว่าจะงานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่ถึงแม้ว่าจะมีผู้ได้แย้งว่าการประเมินที่เที่ยงธรรมที่สุดน่าจะมาจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ แต่ถ้ามองถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่มุ่งพัฒนาคน การคำนึงถึงแต่ความเที่ยงธรรมอาจจะไร้ประโยชน์ การผสมผสานระหว่างคนภายนอกกับชุมชนน่าจะเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากกว่า

โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen. and Uphoff. 1980 : 17-19) กล่าวถึง ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis)
2. การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา (Decision Making)
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา (Implementation)
4. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ (Benefits)
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ทศนีย์ ไทยาภิรมย์ (2526) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ร่วมคิด : สภาพปัญหาที่มีอยู่ และสาเหตุปัญหา
2. ร่วมวางแผน : วิเคราะห์สาเหตุ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาพิจารณาทางเลือก
3. ร่วมดำเนินการ : ดำเนินงานตามโครงการและแผนกำหนด โครงการและแผนงาน
4. ร่วมติดตามประเมินผล : ประเมินผลความสำเร็จหรือล้มเหลวเป็นระยะๆ และแก้ไข

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 212- 213) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องให้บรรลุมวลวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ 8 ประการ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร
2. ร่วมคิดหรือสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาขององค์กร หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร หรือสนองความต้องการขององค์กร
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดหรือแก้ไข และสนองความต้องการขององค์กร
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5. ร่วมการลงทุนโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

6. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เกิดประโยชน์ได้ตลอดไป

อคิน ระพีพัฒน์ (2527 : 320) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 179) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การที่ประชามีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน (Inclusive Organization)
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non-representative Organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรได้ตลอดเวลา

ธรรมรส โชติคุณุชร (2544 : 223) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารนั้นมี 2 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร

สุชาดา จักรพิสูทธิ์ (2548 : ออนไลน์) กล่าวว่าหลักการและกระบวนการของการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. การระดมความคิด คือการคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน ในลักษณะของการร่วมคิด มิใช่จากฝ่ายเดียว บนพื้นฐานความศรัทธาว่าทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีศักยภาพ

2. การวางแผน คือนำสิ่งที่ร่วมกันคิดมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน ด้วยการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย (คน สิ่งของ งบประมาณ ฯลฯ)

3. การลงมือทำ คือ การนำแผนงานที่ได้ ไปร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบ เพื่อให้เป็นตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้

4. การติดตามประเมินผล คือ ร่วมกันติดตามผลงานที่ทำ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น

5. การรับผลประโยชน์ร่วมกัน มีทั้งผลประโยชน์ทางรูปธรรมที่ต้องการให้เกิดตามกิจกรรมที่ทำนั้น และผลประโยชน์โดยอ้อม แต่มีความสำคัญมาก คือ การเรียนรู้จากการร่วมคิดร่วมทำ และความสัมพันธ์ระหว่างภาคีที่พัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมที่สมานฉันท์ เสมอภาค และเอื้ออาทรกันมากขึ้นเป็นลำดับ

สรุปได้ว่า รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการบริหารงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ทั้งนี้อาจร่วมโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ โดยอยู่บนพื้นฐานความสมานฉันท์ ความเสมอภาค และความเอื้ออาทรกัน

การมองประเภทของการมีส่วนร่วมอีกทัศนะหนึ่ง คือมองในลักษณะของระดับการมีส่วนร่วม การมองในแง่นี้จะแบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็นระดับ (Degree) ของการมีส่วนร่วมจากน้อยไปมาก

ระดับที่ 1 : ถูกบังคับ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเพราะถูกบังคับ โดยไม่มีทางเลือกเลย

ระดับที่ 2 : ถูกล่อ ลักษณะนี้ประชาชนจะถูกล่อใจด้วยผลประโยชน์ ในรูปของค่าจ้าง แรงงานหรือความสะดวกสบายบางอย่าง แต่เบื้องหลังจริง ๆ แล้ว เป็นการหาเสียงของนักการเมืองผู้หยิบยื่น โครงการมาล่อเท่านั้น

ระดับที่ 3 : ถูกชักชวน การมีส่วนร่วมลักษณะนี้ ส่วนมากเป็นโครงการที่ทางราชการคิดขึ้นเองเรียบร้อยแล้ว แล้วพยายามชักชวนประชาชนให้ร่วมมือทุกรูปแบบ โดยอาศัยระบบการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ว่าเป็นโครงการที่ดี ขอให้ประชาชนให้ความร่วมมือ

ระดับที่ 4 : สัมภาษณ์และวางแผนให้ ลักษณะการมีส่วนร่วมชนิดนี้ จะปรากฏว่า ปัญหาความต้องการและเสียงเรียกร้องของประชาชนจะได้รับการเอาใจใส่ขึ้นบ้าง กล่าวคือ ผู้ที่จะวางโครงการ จะสำรวจปัญหาความต้องการด้วยการเรียกประชุม สอบถาม สัมภาษณ์ แต่การตัดสินใจว่าปัญหาของชาวบ้านคืออะไร ควรแก้ไขวิธีใด จะวางแผนอย่างไรและจะปฏิบัติตามแผนอย่างไร ยังคงเป็นเรื่องของทางราชการ

ระดับที่ 5 : มีโอกาสเสนอความเห็น ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นที่เกี่ยวกับการวางโครงการและการดำเนินตามโครงการ แต่การตัดสินใจยังเป็นของส่วนราชการอยู่

ระดับที่ 6 : มีโอกาสเสนอโครงการ ในระดับนี้ทางราชการกับประชาชนจะมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ประชาชนจะมีโอกาสตัดสินใจว่าปัญหาของตนคืออะไร จะแก้ไขได้อย่างไร วิธีใดดีที่สุด จนกระทั่งมีสิทธิ์เสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ 7 : มีโอกาสตัดสินใจ ในระดับนี้ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของ การตัดสินใจในทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินโครงการ

สรุป ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมที่สำคัญเริ่มจากการเข้าไปร่วมคิดค้นหาสาเหตุ วางแผนปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ และร่วมกันติดตามผลที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ สิ่งที่ได้ร่วมกันทำนั้น บรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ หากไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ จะต้องมีวิธีการที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เป็นที่กำหนดเป้าหมายไว้ หรือหากแม้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ก็ต้องทำการประเมินผลที่เกิดขึ้นว่ามีประโยชน์มากน้อยเพียงใด จากการที่ได้ร่วมกันปฏิบัติในแต่ละขั้น

โคเฮน จอร์น เอ็ม และนอร์แมน ที อัฟฮอฟฟ์. (Cohen, John. M. and Norman. T Uphoff. 1977 : 727)

1. การมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาสาเหตุของปัญหา หมายถึง เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ ร่วมประชุมเพื่อพิจารณาถึงสาเหตุของการเสพยาเสพติด

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทาง การดำเนินงาน และกำหนดทรัพยากร และแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ รวมทั้งการกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบาย และประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การร่วมประชุม รับรู้ปัญหาและตัดสินใจวางแผน ดำเนินการ แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งตัดสินใจในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงาน โครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้าน

ทรัพยากร การบริหารงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น จัดการเวทีชาวบ้าน การแข่งขันกีฬา ด้านยาเสพติด ร่วมกับเจ้าหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แจ้างข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด ชักชวนแนะนำ ผู้ติดยาเข้ารับการบำบัด เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการที่พวกเขาดำเนินการนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด สิ่งที่สำคัญที่ต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations):ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้ การติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินการไปแล้วเป็นอย่างไร พบปะเยี่ยมเยียนครอบครัวผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

อานาจ อนันตชัย (2527 ; อ้างถึงใน พงษ์ไพบูลย์ ศิลาวราเวช. 2542) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วม 5 ทฤษฎี ซึ่งสรุปความได้ ดังต่อไปนี้

3.1 ทฤษฎีเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียนเพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมให้เข้าใจแจ่มแจ้งทำให้เกิดศรัทธาตรงกับความต้องการของผู้เกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่องของความต้องการของตนตามหลักทฤษฎีของ มาสโลว์ (Maslow, 1979) ที่เรียกว่า ลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs) คือ ความต้องการของคนเป็นไปตามลำดับจากน้อยไปหามาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

3.1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival Needs) ได้แก่ ความต้องการในเรื่อง อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ อาศัย ยารักษาโรคและความต้องการทางเพศ

3.1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety and Security Needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่อย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

3.1.3 ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความต้องการความรักและความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3.1.4 ความต้องการจะมีเกียรติยศชื่อเสียง (Self - esteem Needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจและความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจตนเองในเรื่องของความรู้ความสามารถและความสำคัญของบุคคล

3.1.5 ความต้องการและความสำเร็จแห่งตน (Self – actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุด ซึ่งเป็นความต้องการที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในแนวทางที่ดีที่สุดตามที่ตนคาดหวังไว้

จากทฤษฎีดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การเกลี้ยกล่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของประชาชนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าการเกลี้ยกล่อมนั้นเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการขั้นพื้นฐานที่เกิดจากความพึงพอใจของมนุษย์แล้ว ก็ย่อมจะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้ในที่สุด

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale) มนุษย์มีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนมีขวัญดี ผลการทำงานก็จะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดี ผลงานก็จะต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจาก ขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาर्डเอาเปรียบ ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน เปิดโอกาสแสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดี จะเกิดมีความสำนึกในการรับผิดชอบ ซึ่งจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคลและขวัญของกลุ่มดังนั้น กล่าวได้ว่า ขวัญของมนุษย์เรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์มีขวัญที่ดีขึ้นย่อมเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน

3. ทฤษฎีการสร้างความรู้รักสามัคคี (Nationalism) ปัจจัยประการหนึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานคือ การสร้างความรู้รักสามัคคีให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึง ความรู้รักเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศ หรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเองพอใจเกียรติภูมิและจะรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคนจูงใจคนไปยังเป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำมีอำนาจ อาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive leader) ผู้นำ พลวัตคือเคลื่อนไหว ทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และผู้นำทางไม่ดี คือ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำ นิเสธ (Negative Leader) ผลของการใช้

ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือ ปฏิบัติงานอย่างมีวิสัย งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administrative and Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่าง เพราะใช้กฎหมายระเบียบและแบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดในเรื่อง การบริหาร เพราะธรรมชาติของมนุษย์ถ้าทำงานด้วยความสมัครใจอย่างตั้งใจ ไม่มีใครบังคับ ก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลย ก็ไม่เป็นที่ไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมกันของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

มานิตย์ จันทร์จำเริญ (2535 : 19-20) ได้สรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้คือ

1. การปฏิบัติตนให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคล และกลุ่มบุคคล ดูเหมือนจะเลือกวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อมั่นพื้นฐานของตนเอง
2. มาตรฐาน บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับ มาตรฐานของตนเอง
3. เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริม ปกป้อง และรักษา เป้าหมาย ของตนเอง
4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล บางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา
5. ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่า จะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่น ลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่น
6. การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตัวเอง ควรจะต้องกระทำเช่นนั้น
7. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูก บังคับให้ทำ
8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบ กระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ

9. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของ สังคมโดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ตามที่โครงสร้าง ของสังคม เอื้ออำนวยให้

10. ความสามารถบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนมีความสามารถ

11. การสนับสนุนบุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติงานเมื่อเขารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (อ้างถึงใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527 : 183) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มี ผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์
2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วม ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจ
3. อำนาจบังคับ ที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับ ให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ เช่น บีบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส ฯลฯ

โคเฮนและอัพฮอฟฟ์ (Cohen. and Upphoff. 1977 : 59-79) ได้เสนอว่ามีบุคคล 4 ฝ่าย ที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชนบท ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ยังมีปัจจัยหลากหลายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. อายุและเพศ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม เช่น ชั้นทางศาสนา ศาสนา
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. ระยะเวลาในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
8. พื้นที่ดินถือครองและสถานภาพการทำงาน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 170) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญซึ่งผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชนบท ดังนี้

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และ ความปลอดภัย

2. ปักจัญปลัดคั่นจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
3. ปักจัญที่เป็นรางวัลตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์
ออมทรัพย์
4. ปักจัญภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึก
เกรงใจ ไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนหรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความ
สามัคคี

สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น อยู่ที่การเปิดโอกาสให้ประชาชน
ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การริเริ่ม การวางแผน การตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบ
ตลอดจนการร่วมประเมินผลในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้น มีหลายสิ่งหลายประการที่เป็น
แรงกระตุ้นและเป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วม อันก่อให้เกิดผลสำเร็จหรือความล้มเหลวใน
การดำเนินการ

อำนาจ อนันตชัย (2526 : 138) กล่าวถึงความสำเร็จของการพัฒนาแบบระดมความ
ร่วมมือขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนตั้งแต่เริ่มมีปัญหา สาเหตุ
ของปัญหาการแก้ไขปัญหาด้านการคิดว่าจะทำโครงการอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยใช้
ประโยชน์จากแรงงานทรัพยากรท้องถิ่นอย่างเต็มที่
2. การผสมผสานแผนงานและโครงการของส่วนราชการ ด้วยการพัฒนาความรู้
ทักษะความสามารถ ประชาชนและคุณภาพของเจ้าหน้าที่ เพื่อแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อน สนอง
ผลประโยชน์ได้ถูกต้องตามเวลาและสถานที่
3. การสร้างองค์กรท้องถิ่น กลไกการประสานงาน งบประมาณ ปักจัญดำเนินงาน
ทั้งภาครัฐและเอกชน ตามความต้องการอันจำเป็นของประชาชน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : 39 ; อ้างถึงใน ประวิทย์ พุจิตรกานนท์. 2530 : 1-5)
ได้ศึกษาถึงเรื่องปักจัญการบริหารกับการเข้ามามีส่วนร่วมทางธุรกิจของสมาชิก สหกรณ์การเกษตร
สรุปได้ว่าปักจัญที่มีผลต่อการเข้าร่วมของประชาชนในการพัฒนามี 5 ปัจจัย ดังนี้

1. ปักจัญด้านสังคม
2. ปักจัญด้านเศรษฐกิจ
3. ปักจัญด้านการเมือง
4. ปักจัญด้านวัฒนธรรม
5. ปักจัญด้านจิตวิทยาสังคม

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 33-35) กล่าวถึง ปัจจัยที่ผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยภายในตัวบุคคลเป็นแรงผลักดันหรือแรงจูงใจที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลเอง
2. ปัจจัยสภาพแวดล้อมได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม
3. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น
4. รางวัลตอบแทนคือ ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา โดยหวังประโยชน์

ธนาคาร ด้านวิชาการ มีความเชื่อถือในเรื่องการเงิน โรงเรียนมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen, and Uphoff, 1977 : 17-19) เสนอบริบทของการมีส่วนร่วมในการพิจารณาการมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมากได้แก่

1. ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ
2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ
3. ปัจจัยทางการเมือง
4. ปัจจัยทางสังคม
5. ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม
6. ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์

สรุปได้ว่า จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าประชาชนยังขาดความพร้อมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล และปัจจัยบางประการทางสังคมของประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น เพศ อายุ จำนวนบุตรหลานที่อยู่ในความดูแล ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน ความปลอดภัยในการให้ข่าว ผลกระทบจากยาเสพติด เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นน่าจะมีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกองกำกับการสืบสวนภูธรจังหวัดนครพนมในเขตตำบลอาจสามารถ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ซึ่งมีประเด็นที่นำมาพิจารณา คือ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง และหลากหลายพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีด้วยกัน หลายปัจจัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำปัจจัยทั้งด้านส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม มาเป็นตัวแปรในการวิจัย โดยมีผลงานวิจัยที่สนับสนุนแนวคิด ดังนี้

1. อายุ

อุบลวรรณ ตีบยุบล (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยกรณี การตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้มีรายได้น้อย โครงการนครบางบัว กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนผู้เข้าไปมีส่วนร่วมโครงการส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอายุสูงจากการศึกษากล่าวได้ว่า อายุจะเป็นตัวบอกถึงความแตกต่างในความสนใจต่อการเข้ามาจับบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ซึ่งอาจจะทำให้พิจารณาได้ว่าผู้ที่มีอายุมากจะมีความสนใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้นำ เรื่องของอายุมาเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงเกณฑ์เฉลี่ยของอายุที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขปัญหายาเสพติด

บัวพันธ์ พรรคทิง , สุรัสวดี หุ่นยนต์ และสุชีลา ต้นชัยนันท์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานั้นอายุเป็นหนึ่งในลักษณะทางด้านบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับ การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

2. เพศ

ฉอาน วุฒิกรรรมรักษา (2526 : บทคัดย่อ) และบัวพันธ์ พรรคทิง (2531 : บทคัดย่อ) (อ้างถึงในบุญประเสริฐ แสงเดช, 2540) พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทคือเพศชายเข้าร่วมมากกว่าเพศหญิงจากการศึกษาสรุปได้ว่า เพศถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยผลการศึกษาของหลายท่านได้ให้ข้อสรุปที่ตรงกัน ว่าเพศชายจะให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ดังนั้นเพศจึงเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่น่าสนใจในการศึกษาครั้งนี้

คารน ศรีคำไทย (อ้างถึงใน พิษณีย์ อนุกุล, 2539) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมของชาวกะเหรี่ยงในกิจกรรมศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา จังหวัดลำพูน พบว่า ชาวกะเหรี่ยงเพศชายเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ศศช. มากกว่าผลการวิจัยของกรมการพัฒนาชุมชน

สรุปได้ว่า เพศชายจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของส่วนรวมมากกว่า เพศหญิง

3. การศึกษา

ทัยวรรณ บัวครั้น (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อกิจกรรมการศึกษา

นอกระบบ โรงเรียนพบว่าระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรม การศึกษานอกโรงเรียน

วิวัฒน์ หามนตรี (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาลักษณะบางประการที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับปฏิบัติตาม โครงการฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำพบว่าสมรรถภาพทางการศึกษาของเกษตรกร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการยอมรับการปฏิบัติตาม โครงการฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำ

สรุปได้ว่า การศึกษามีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล ทั้งนี้ผู้ที่มีการศึกษาสูงมักจะให้ความร่วมมือต่อการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระที่เข้ารับการอบรมได้ดีกว่าคนที่มีความรู้ต่ำ ตลอดจนผู้ที่มีความรู้สูงจะสามารถพัฒนาตนเองจากการเรียนรู้ได้ง่ายกว่าด้วย ในการจัดกิจกรรมหากได้รับรู้ถึงความสัมพันธ์ดังกล่าว ก็จะทำให้สามารถหาแนวทางเพื่อปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่อไป

4. อาชีพ

กริช น้อยผา (2542 : บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านต่อการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอ ยะหา จังหวัดยะลา พบว่า อาชีพที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากที่สุด คือ เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าของกิจการ/ค้าขาย รับจ้างทั่วไป และอาชีพเกษตรกร ตามลำดับ

สุรยุทธ หลิมตระกูล (2544 : บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วย สะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพในภาค เกษตรกรรม จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าผู้ที่มีอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จากการศึกษาสรุปได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการเข้ามามี ส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ต่อกัน อย่างเห็น ได้ชัด ผู้ศึกษาจึงนำเอาอาชีพมาเป็น ปัจจัยหนึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้

5. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน

วีระยศ ทรงวุฒิ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็น สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน การได้รับการชักชวน การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและระดับรายได้ มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

พิบูลย์ แพนมา (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาใน ตำบลพนมไพร อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท

อินทิรา มณีคุณ (2540 : บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษา พบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน โครงการรักษา

วัฒนา ประชากุล (2542 : บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสวนป่ากลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ การมีส่วนร่วมในการจัดการสวนป่ากลางดงอย่างเห็น ได้ชัด คือ ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน รองลงมา ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับข่าวสารและเทศ ตามลำดับ

ชยานนท์ มีสติ (2543 : บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการป้องกันอาชญากรรม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี พบว่าความคุ้นเคยพื้นที่และระยะเวลาอยู่ในท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมจากการศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นทั้งมีและไม่มี ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ดังนี้ ผู้ศึกษาจึงได้นำเรื่องระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนมาเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษาครั้งนี้

สรุปได้ว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนมีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีในชุมชน

6. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด

เนาวรัตน์ วัฒนชอบ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการประสานงานป้องกันยาเสพติดระดับจังหวัดในพื้นที่ภาคกลาง พบว่า ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ การประสานทรัพยากรการบริหาร แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการประสานงานป้องกันยาเสพติด

สุรพงษ์ พิสุทธิวงส์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาบ้านของผู้นำ ในเขตจังหวัดนครปฐม เพื่อหาคำตอบในเรื่องระดับการมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู ประชาชน เจ้าอาวาส และผู้นำ ไม่เป็นทางการ พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ตำแหน่ง อาชีพรายได้และครอบครัว มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนในเรื่องของความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับยาบ้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ การมีส่วนร่วมในการป้องกันยาบ้า

อาณัติ นรากร (2541 : บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านสังคมและจิตวิทยา ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ฯลฯ ในเรื่องขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประทุม นิลเขียว (2541 : บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล พบว่า ปัญหาในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้บริหารโรงเรียนคือ บุคลากรขาดความรู้ ความสามารถ ขาดความร่วมมือในการปฏิบัติ สื่อและนวัตกรรมเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมป้องกันยาเสพติดทุก ๆ ด้าน

รววิทย์ อรรถโกวิทศาสตร์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม สรุปว่า ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมที่สำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ภูมิฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติกิจกรรม

จากผลงานวิจัยข้างต้น ได้ข้อสรุปว่า ความรู้ ความเข้าใจ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติกิจกรรม ผู้ศึกษาจึงถือเอาความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับยาเสพติดเป็นตัวแปรหนึ่งที่จะใช้พยากรณ์ถึงระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด

7. การได้รับข้อมูลข่าวสาร

นพพร เชื้อนงษ์ (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรเมืองมินบุรี จำกัด พบว่า สมาชิกที่ได้รับข่าวสารมากจะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์มากด้วย

พิพัฒน์ ศรีเพชรพันธ์ (2535 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินผลโครงการฝ่ายประชาอาสาบ้านแม่เปา หมู่ที่ 3 ตำบลแม่เปา อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการของประชาชนค่อนข้างสูงมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสูง

วิศิษฐ์ ทองสมบูรณ์ (2535 : บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ในการพัฒนาหมู่บ้านตามระบบกชช. : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การได้รับข่าวสารเป็น 1 ใน

6 ปีจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อปป.) ในการพัฒนาหมู่บ้านตามระบบ กชช.

สัมฤทธิ์ พุฒศรี (2538 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำประชาชนในโครงการ ป้องกันภัยแล้ง ปี 2536 ตามนโยบายของรัฐบาล ชวน หลีกภัย จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ การช่วยเหลือภัยแล้ง มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำ ชุมชนในโครงการป้องกัน ภัยแล้ง ปี 2536 จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าการ ได้รับข่าวสารข้อมูลมีความสัมพันธ์กับ การเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมของประชาชน ผู้วิจัยจึงนำเอาการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดมาเป็นตัวแปรในการศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนิน โครงการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วย

8. การได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติด

ภาควิชาการพัฒนารวมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ทำการประเมินผลในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนที่มีการแพร่ระบาดรุนแรง (พ.ศ.2541 – 2543) พบว่า สาเหตุบางประการที่ทำให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่ได้มีการกล่าวถึงมาเป็นอันดับหนึ่ง สองและสาม ได้แก่ ปัญหายาอาชญากรรมปัญหาเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนความหวงใยต่อบุตรหลานที่อาจมีโอกาสดูแลอันตรายจากการที่มีผู้เสพยาเพิ่มมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า มีผู้นำในหลายชุมชนได้บอกถึงสาเหตุที่ต้องลุกขึ้นมาเอาใจจริงเอาใจกับปัญหายาเสพติดก็เพราะทนไม่ไหวกับทรัพย์สินที่ถูกโจรกรรมบ่อย ๆ และก็รู้ว่า ผู้ที่โจรกรรมก็คือกลุ่มผู้ที่ติดยาเสพติดในชุมชนนั่นเอง นอกจากนั้นยังพบว่า กลุ่มแม่บ้านในหลายชุมชนได้ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านปัญหายาเสพติด เพราะเป็นห่วงบุตรหลานของตนเองที่อาจจะมีโอกาสไปมั่วสุมกับ กลุ่มติดยา ส่วนสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชุมชนไม่ได้แสดงออกถึงความสนใจต่อปัญหายาเสพติดมากนัก ได้แก่ ความเกรงกลัวอิทธิพลของนักค้ายาเสพติดที่มีอยู่ในชุมชน (ภาควิชาการพัฒนารวมชน, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 2543)

เรื่องโรจน์ จอมสืบ (2534 : บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานอาสาพัฒนาชุมชนของอาสาพัฒนาชุมชนดีเด่น ปี 2531 พบว่า การติดต่อสื่อสารและการได้รับคำตอบแทน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับ การปฏิบัติงานอาสาพัฒนาชุมชนของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน การสนับสนุนของเจ้าหน้าที่และการสนับสนุนของผู้นำท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับ การปฏิบัติงานอาสาพัฒนาชุมชนของผู้นำ อาสาพัฒนาชุมชนดีเด่น

เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี (2536 : บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ หรือผู้นำท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์ต่อ

การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา การศึกษานี้ขัดแย้งกับ ผลการศึกษาของ นางกาญจน์ บุณนรักษ์ (2531) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวกระเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี และพบว่า ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของ ชาวกระเหรี่ยง

สุริมาศ วรรณสุข (2537: บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อ ความสำเร็จของกลุ่มอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านจำนวนรุ่น ความหลากหลาย ในอาชีพและการสนับสนุนจากราชการมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ จรรยา ธรรมังฉา (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดบนพื้นที่สูงของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน : กรณีศึกษา พื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ กิ่งอำเภอแม่วาง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เจ้าหน้าที่มูลนิธิโครงการหลวง เป็นผู้มีส่วนในการเป็นที่ปรึกษาที่แนะนำประสานงาน ให้การ สนับสนุน การดำเนินงานของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ในภารกิจป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด ได้อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

กริช น้อยผา (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านต่อการแก้ไขปัญหาคาแร่ระบาดของยาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอ ยะหา จังหวัดยะลา พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อปี ระยะเวลาการเป็นกรรมการ หมู่บ้าน การติดต่อกับ เจ้าหน้าที่ การฝึกอบรม ความปลอดภัยในการให้ข่าวสารกับ เจ้าหน้าที่และ การมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่และความถี่ในการเข้าร่วมประชุมที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมใน การแก้ไขปัญหาคาแร่ระบาดของยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05จากผลการศึกษา และงานวิจัยที่กล่าวมา พอสรุปให้เห็นได้ว่า ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ผู้ศึกษาจึงเลือกความถี่ใน การได้รับข้อมูลข่าวสารจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐมาเป็นตัวแปรหนึ่ง สำหรับการศึกษานี้ที่มีผลต่อ การเข้ามีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

9. ความปลอดภัยในการให้ข่าว

ไชยยศ เหมะรัชตะ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพความร่วมมือของประชาชน ในการควบคุมอาชญากรรมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความร่วมมือของประชาชนใน การควบคุมอาชญากรรม มีสาเหตุประการหนึ่งเนื่องมาจากประชาชนเกรงจะไม่ปลอดภัยแก่ตนเอง ในเรื่องการให้ความร่วมมือกับ เจ้าหน้าที่

กริช น้อยผา (2542 : บทคัดย่อ) ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านต่อการแก้ไขปัญหาคาแร่ระบาดของยาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอ

ยะหา จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า ความปลอดภัยในการให้ข่าวสารที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคาแฟระบาดของยาเสพติดตามนับสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาผลงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ความปลอดภัยในการให้ข่าวสารมีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและการควบคุมอาชญากรรม ดังนั้นผู้ศึกษาจึงนำความปลอดภัยในการให้ข่าวสารมาเป็นตัวแปรในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ การเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ด้วยเหตุที่พบการระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากนี้เอง ทำให้องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนตระหนักในการแก้ปัญหา ซึ่งการแก้ปัญหายาเสพติดนั้นจะมีการแก้ไขปรับปรุงแนวคิดมาตรการมาจากการแก้ปัญหายาเสพติดที่ได้ดำเนินการมาแล้วในอดีต โดยการแก้ปัญหายาเสพติด โดยมาตรการทางกฎหมายที่ดำเนินการมาแล้วในอดีต มีแนวคิดในการใช้วิธีเพิ่มโทษให้หนักขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันปราบปราม ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับยาเสพติดได้แสวงหามาตรการที่เหมาะสมและคาดว่าจะมีประสิทธิภาพเพียงพอและผลของการดำเนินการดังกล่าว จึงได้ก่อให้เกิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดหลายฉบับ บางฉบับได้มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในอดีตที่สำคัญมีดังนี้

1. พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518

พระราชบัญญัตินี้ประกาศใช้เมื่อ วันที่ 4 มกราคม 2518 มีแนวคิดในการร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ในการควบคุมการผลิต การขาย การนำเข้า การส่งออก การนำผ่าน หรือการมีไว้ในครอบครอง วัตถุออกฤทธิ์ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของบุคคลและสังคมเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ ก็เพื่อให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก

2. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519

พระราชบัญญัตินี้ประกาศใช้เมื่อ วันที่ 16 พฤศจิกายน 2519 มีแนวคิดในการควบคุมสังการอย่างใกล้ชิด กำหนดนโยบาย โครงสร้างและรูปแบบในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะ อีกทั้งยังมีแนวคิดในการรณรงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอีกด้วย เจตนารมณ์ก็เพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นภัยร้ายแรงต่อการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

พระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศใช้เมื่อ วันที่ 22 เมษายน 2522 แนวคิดของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ การกำหนดประเภทของยาเสพติดให้โทษ มีการพิจารณากำหนดความร้ายแรง โดยถือเอาปริมาณยาเสพติดเป็นเกณฑ์ ส่วนในด้านเจตนารมณ์นั้น พระราชบัญญัตินี้ คือ เพื่อควบคุมการผลิต การนำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครอง หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และเฉพาะยาเสพติดให้โทษ เว้นแต่การมีไว้ในครอบครองในกรณีจำเป็น เพื่อประโยชน์ทางราชการ

การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในปัจจุบัน

ปัจจุบันการดำเนินการเพื่อเอาชนะยาเสพติดในประเทศไทยนั้น ถือได้ว่าทุกฝ่ายได้มีความตระหนักถึงปัญหาเสพติดนี้เป็นอย่างมาก โดยนายกรัฐมนตรี (น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้กล่าวว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติด ทุกคนต้องผนึกกำลังร่วมกัน เพื่อปราบปรามยาเสพติดให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทย โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มงวดกวัดขันและจริงจัง ประกอบกับการร่วมแรงร่วมใจของประชาชนทุกคนทุกภาคส่วนของประเทศร่วมมือสนับสนุนให้เกิดเป็นพลังของแผ่นดินเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนของสังคมในอันที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่นี้ให้ได้

คำว่า พลังแผ่นดิน นั้น ประเวศ วะสี (2547 : 63) ได้ให้ความหมายและกลไกขับเคลื่อนพลังแผ่นดินที่เกิดจากการผนึกกำลังทั้ง 5 คือ

1. พลังทางสังคม เกิดจากการรวมตัวกันของคนไทยในทุกพื้นที่ และทุกองค์กรในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำในทุกเรื่อง
2. พลังทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นรากฐานของสังคมต้องนำมาสร้างพลังแผ่นดิน
3. พลังทางศีลธรรม สังคมที่ปราศจากศีลธรรม คือสังคมที่ไม่มีพลัง
4. พลังของการจัดองค์กร ประเทศไทยขาดการจัดองค์กรที่ดี จึงไม่มีพลังทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชน การศึกษา ศาสนา นี้อันวัตรกรรมในการจัดการ
5. พลังทางปัญญา สังคมจะใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมอย่างเดียวนั้นไม่พอ ต้องสามารถเรียนรู้และนำไปปรับใช้ได้

พลังทั้ง 5 ประการ ผนึกเป็นพลังแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่ สามารถแก้ไขทุกปัญหาได้ทั้งสิ้น กลไกที่จะขับเคลื่อนพลังทางสังคมเป็นบทบาทหน้าที่ของทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งจะประกอบไปด้วย

1. ภาคชุมชน
2. ภาครัฐ

3. ภาคการศึกษาและวิชาการ
4. ภาคการศาสนา
5. ภาคองค์กรเอกชน
6. ภาคสื่อสารมวลชน
7. ภาคธุรกิจ
8. ภาคความมั่นคง

ซึ่งจะต้องสร้างสรรค์พลังทุกด้านให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน และเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับภาคส่วนอื่นๆของสังคมจนเกิดเป็นเครือข่าย “พลังแผ่นดิน หรือ ภูมิพล เพื่อเอาชนะยาเสพติด”

เพื่อเน้นถึงความสำคัญของการต่อสู้กับปัญหาการใช้ยาเสพติดและการลักลอบค้ายาเสพติดและเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทั่วโลกในการต่อสู้กับปัญหาเสพติด ณ ที่ประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการใช้ยาในทางที่ผิดและลักลอบค้ายาเสพติด (International Conference Abuse and Illicit Trafficking ; ICDAIT) ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย เมื่อวันที่ 17-26 มิถุนายน 2530 ได้มีมติรับรองข้อเสนอ โดยให้ถือเอาวันที่ 26 มิถุนายน ของทุกปี เป็นวันต่อต้านการใช้ยาในทางที่ผิดและลักลอบค้ายาเสพติด และเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสมัชชาใหญ่ สหประชาชาติ สำหรับในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด ได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ให้วันที่ 26 มิถุนายน ของทุกปี เป็น “วันต่อต้านยาเสพติด ” ของไทย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ ตั้งนั้นนับตั้งแต่ 26 มิถุนายน 2531 เป็นต้นมา ประเทศไทยถือเอา วันที่ 26 มิถุนายน เป็นวันต่อต้านยาเสพติด

ในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้นยังได้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี 30/2555 เรื่องการจัดตั้งศูนย์อำนวยการการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดระดับต่างๆ โดยมีแนวคิด เพื่อให้มีองค์การในการอำนวยการจัดทำแผนปฏิบัติการ การประสานงาน การปฏิบัติการ และรวมถึงเป็นองค์กรในการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในห้วงปี 2554 - ปัจจุบัน รัฐบาล ถือว่าปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหายาอย่างจริงจัง และน้อมนำพระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในเรื่องยาเสพติดมาปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วง โดยใช้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด เป็นยุทธศาสตร์หลัก กำหนดกลยุทธ์สำคัญที่จะดำเนินการ คือ 7 แผน 4 ปรับ 3 หลัก 6 เร่ง เพื่อให้เป็นสิ่งที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยึดเป็นหลักในการขับเคลื่อนงานยาเสพติด

7 แผน ประกอบด้วย

- แผนที่ 1 การสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด
- แผนที่ 2 การแก้ไขปัญหาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด (Demand)
- แผนที่ 3 การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด (Potential Demand)
- แผนที่ 4 การปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมาย (Supply)
- แผนที่ 5 ความร่วมมือระหว่างประเทศ
- แผนที่ 6 การสกัดกั้นยาเสพติด
- แผนที่ 7 การบริหารจัดการแบบบูรณาการ

4 ปรับ ประกอบด้วย

- ปรับที่ 1 ปรับปรุงข้อมูล การข่าวให้ถูกต้อง ทันสมัย
- ปรับที่ 2 ปรับบทบาท พฤติกรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ปรับที่ 3 ปรับกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ
- ปรับที่ 4 ปรับทัศนคติของสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

3 หลัก ประกอบด้วย

หลักที่ 1 หลักการแก้ไขปัญหาโดยใช้หลักเมตตา ความรักในเพื่อนมนุษย์ ยากเห็นคนผิดกลับตัวเป็นคนดี คืนความรักให้ครอบครัว คืนสุขให้ชุมชน

หลักที่ 2 ยึดหลักนิติธรรม ใช้การบำบัด ป้องกัน ควบคุม การปราบปราม

หลักที่ 3 หลักแก้ปัญหาโดยยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง หรือ Area Approach

6 เร่ง ประกอบด้วย

- เร่งที่ 1 เร่งดำเนินการในด้านข้อมูล ปัญหา
- เร่งที่ 2 เร่งลดจำนวนผู้เสพยาจากหมู่บ้าน/ชุมชน
- เร่งที่ 3 เร่งแสวงหาความร่วมมือกับต่างประเทศและการสกัดกั้นยาเสพติด
- เร่งที่ 4 เร่งปราบปรามผู้ค้า ลดความเดือดร้อนของประชาชนจากปัญหา ยาเสพติด
- เร่งที่ 5 เร่งแก้ไขปัญหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงทั้งในและนอกสถานศึกษา
- เร่งที่ 6 เร่งสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

ดำเนินการ โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

1. การแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน จะหมดสิ้นไปหรือเบาบางจนอยู่ในระดับที่ไม่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต โดยปกติของประชาชน
2. ประชาชนพอใจสูงสุดต่อการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาล โดยมียุทธศาสตร์ในการดำเนินการมีทั้งสิ้น 4 ประการ คือ

1. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาด้วย/ผู้ค้ายาเสพติด (Supply)
 - 1.1 ทำลายโครงสร้าง และกลุ่มการค้ารายสำคัญ
 - 1.2 ควบคุมการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่
 - 1.3 สกัดกั้นพื้นที่ชายแดน ควบคุมด้วย/สารเคมี
 - 1.4 ยุติการผลิตในต่างประเทศ
 - 1.5 ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่รัฐ
 - 1.6 พัฒนาระบบข่าวเทคโนโลยีสืบสวน
2. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาและผู้ค้ายาเสพติด (Demand)
 - 2.1 X - ray พื้นที่เพื่อชกแจง และกวดขันผู้เสพติด เข้าสู่ระบบการแก้ปัญหา
 - 2.2 นำผู้เสพเข้าสู่ระบบการฟื้นฟูและพัฒนา
 - 2.3 ผู้ติด (สมัครใจเข้าสู่ระบบ ถูกจับ บังคับบำบัด ถูกคุมขัง ต้องโทษ)
 - 2.4 ปรับทัศนคติเตรียมพร้อมชุมชน และอาสาสมัคร เพื่อดูแลช่วยเหลือผู้เสพและผู้ติดคืนสู่ชุมชน
 - 2.5 ส่งเสริมเรื่องอาชีพรายได้
3. ยุทธศาสตร์การแก้ไขในกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติด (Potential Demand)
 - 3.1 สร้างภูมิคุ้มกันโดยการให้การศึกษา ให้ตระหนักโทษ และพิษภัย
 - 3.2 ควบคุมแหล่งระบาด
 - 3.3 จัดกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์
 - 3.4 สร้างครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็ง
 - 3.5 สร้างพลังแผ่นดินให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา
4. ยุทธศาสตร์บริหารจัดการเพื่อบูรณาการ การแก้ไขปัญหา
 - 4.1 บูรณาการแนวคิด แผน และงบประมาณในส่วนกลาง
 - 4.2 บูรณาการแผน งบประมาณในระดับจังหวัด
 - 4.3 บูรณาการ การปฏิบัติในระดับอำเภอ

โครงการ TO BE NUMBER ONE

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน ได้มีความร่วมมือจากองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีแนวคิดและหลักการในการดำเนินงานที่เน้นการป้องกัน บำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ อีกแนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจคือ โครงการ TO BE NUMBER ONE ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี องค์ประธานอำนวยการโครงการณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยโครงการนี้มีหลักการและเหตุผลที่สำคัญ

ดังนี้ คือ ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ ที่รัฐบาลถือเป็นนโยบายที่ต้องเร่งรัดดำเนินการอย่างจริงจัง เพราะยาเสพติดมีการแพร่กระจายในทุกพื้นที่ของประเทศไทย ได้ทวีความรุนแรงขึ้น ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งด้านการเมืองและความมั่นคงของประเทศ นับจากปี 2542 เป็นต้นมา สถานปัญหาเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ปัญหาสำคัญที่ต้องปราบปรามกลายเป็น “ยาบ้า” และจากข้อมูลการสำรวจ พบว่าเยาวชนจำนวนกว่า 6 แสนคน หลงเข้าสู่วังวนของยาเสพติด

มูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ทรงห่วงใยต่อประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 16-25 ปี จึงทรงรับเป็นองค์ประธาน โครงการ โดยความร่วมมือและรวมพลังจากภาครัฐและเอกชน ภาครัฐและปลุกจิตสำนึกของปวงชนในชาติให้มีความเข้าใจและตระหนักในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ดังนี้

1. การรณรงค์ปลุกจิตสำนึกและสร้างกระแสนิยมที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

2. การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เยาวชนในชุมชน

3. การพัฒนาทักษะชีวิตและเครือข่ายป้องกันและช่วยเหลือ

เรนชิล ไคเคิร์ต (Rensis. Rikert. 1961 ; อ้างถึงใน วิชาการชน พัฒนพงษ์, 2547)

ได้แยกประเภทของทัศนคติว่า บุคคลสามารถแสดงทัศนคติออกได้ 3 ประเภท คือ

1. ทัศนคติเชิงบวก (Positive Attitude) เป็นทัศนคติที่ชักนำไปสู่บุคคลแสดงออกพฤติกรรมในด้านดีต่อบุคคล เรื่องราว หรือสิ่งต่าง ๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีและความร่วมมือในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ และนับเป็นพื้นฐานที่ดีในการยอมรับความคิดหรือข้อมูลใหม่ ๆ

2. ทัศนคติเชิงลบ (Negative Attitude) เป็นทัศนคติที่สร้างความรู้สึกละแวกที่ไม่ดีต่อบุคคล เรื่องราว หรือสิ่งต่าง ๆ มักเกิดขึ้นร่วมกับความไม่พอใจ ทัศนคติด้านลบนี้จะเกิดขึ้นในใจของบุคคล นำไปสู่ความสรุปตัดสินในเรื่องต่าง ๆ แม้จะยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างถ่องแท้ก็ตาม

3. ทัศนคติเฉยเฉย (Passive Attitude) เป็นทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคล เรื่องราว สถานการณ์ หรือสิ่งอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง ส่วนใหญ่มักมีสาเหตุมาจากความห่างไกลจากผลกระทบที่เกิดขึ้นหรือขาดข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ทั้งนี้บุคคลอาจมีทัศนคติดังกล่าวเพียงประเภทเดียวหรือกลายประเภทรวมกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับความมั่นคงในเรื่องราว ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด หรือค่านิยมที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือสถานการณ์ เป็นต้น

ทัศนคติทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลอาจจะมีเพียงประเภทเดียว หรือหลายประเภท รวมกันก็ได้ขึ้นอยู่กับความมั่นคงในเรื่องความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด หรือค่านิยมอื่น ๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของการกระทำหรือสถานการณ์ เป็นต้น ความเข้มข้นหรือความรุนแรงของทัศนคตินั้นขึ้นอยู่กับความมั่นคงในความเชื่อ หรือความรู้สึกที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลหนึ่ง ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อกลุ่มคน ทัศนคติของบุคคลจึงอาจเป็นทัศนคติที่ซับซ้อน หรือทัศนคติที่ไม่ซับซ้อนก็ได้ ทัศนคติที่ซับซ้อน มักจะมีความเชื่อหลายด้าน รวมทั้งความรู้สึกโดยสลับสับนูนอยู่ ส่วนทัศนคติที่ไม่ซับซ้อน มักมีความเชื่อเพียงด้านเดียว ซึ่งทัศนคติประเภทหลังนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ง่ายมาก

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติเป็นแนวคิดหนึ่งในการศึกษาวิจัยว่า หากประชาชนผู้เกี่ยวข้องซึ่งมีความรู้ ประสบการณ์ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจต่างกัน จะมีทัศนคติต่อโครงการที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งการมีทัศนคติต่อโครงการฯ ในระดับต่างๆ จะส่งผลต่อการดำเนินการตามโครงการ และนำมาใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์พร้อมนำมาประกอบการอภิปรายผลการวิจัยได้

ความสำคัญของทัศนคติ ทัศนคติเป็นนามธรรม และเป็นตัวการสำคัญอันหนึ่งที่เป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของบุคคล มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของบุคคล ไม่มากก็น้อย หรืออาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกมาก็เพราะทัศนคติเป็นตัวกำหนด (ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2538) ซึ่งสรุปความสำคัญของทัศนคติดังนี้

1. ทัศนคติเป็นฐานของปฏิสัมพันธ์ กล่าวคือ ทัศนคติเป็นฐานสำหรับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล คือ เมื่อบุคคลมีสัมพันธ์ติดต่อกับผู้อื่น ก็จะเรียนรู้ไปด้วยว่า ทัศนคติของผู้ที่ติดต่อกับผู้นั้น เหมือนหรือแตกต่างจากทัศนคติของตน การประเมินทัศนคติดังกล่าวในลักษณะนี้ ช่วยกำหนดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในอนาคต นอกจากนี้ทัศนคดียังเป็นฐานของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคมด้วย

2. ทัศนคติเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ กล่าวคือ ทัศนคติอาจใช้เป็นเครื่องมือในการพยากรณ์สังคมได้ด้วย

โรเซนเบิร์ก และ โฮฟแลนด์ (Rosenberg, and Hovland. 1960 ; อ้างถึงใน ชีระพร อูวรรณ โณ. 2533) ได้อธิบายถึงว่า เมื่อเกิดสิ่งเร้า ได้แก่ บุคคล สถานการณ์ เรื่องโต้แย้งกันในสังคม กลุ่มทางสังคมและอื่น ๆ ซึ่งทำให้มนุษย์หรือบุคคลมีตัวแปรเกิดขึ้นในความคิดของตนเองซึ่งสิ่งที่จะวัดได้คือ การวัดโดยทัศนคติ ซึ่งทัศนคติสามารถแบ่งองค์ประกอบหลักได้ 3 องค์ประกอบ คือ

1. ปัญญา (Cognitive) ได้แก่ การตอบสนองด้านการรับรู้ คำพูดแสดงความเชื่อ ซึ่งจะสามารถวัดได้ด้วยคำถาม ในรูปของคำพูดหรือข้อเขียน

2. อารมณ์ความรู้สึก (Affect) ได้แก่ การตอบสนองของประสาท คำพูดแสดงอารมณ์ความรู้สึกซึ่งจะวัดได้จากคำตอบที่บุคคลตอบว่าชอบหรือไม่ชอบสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นนั้น และ

3. พฤติกรรม (Behavior) ได้แก่ การกระทำแสดงออก คำพูดเกี่ยวกับพฤติกรรม โดยวัดได้จากการสังเกตการกระทำที่บุคคลแสดงออกและคำพูดของบุคคลเกี่ยวกับเจตนาต่าง ๆ ที่เขาจะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งเร้านั้น

ในขณะเดียวกัน การศึกษาของ โรเซ็นเบิร์ก และ โสเฟแลนด์ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เซคอร์ด และ ไทรแอนดิส (Secord and Triandis, 1960 ; อ้างใน สุพจี เหล่าพานิช 2541) ซึ่งได้แบ่งองค์ประกอบของทัศนคติไว้เป็น 3 องค์ประกอบด้วยกันเช่นกัน ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) ได้แก่ ความรู้และแนวความคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าไม่ว่าบุคคลหรือสถานการณ์ใด ๆ ก็ตาม ความรู้และแนวความคิดดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่กำหนดลักษณะ และทิศทางของทัศนคติของบุคคลนั้น ก็จะมีทัศนคติต่อสิ่งเร้านั้นไปในทางบวกหรือลบชัดเจนยิ่งขึ้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) ได้แก่ อารมณ์หรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า อารมณ์หรือความรู้สึกดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางและลักษณะของทัศนคติของบุคคล โดยถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใด บุคคลก็จะมีทัศนคติไปในทางบวกต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าบุคคลมีอารมณ์หรือความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น บุคคลก็จะมีทัศนคติทางลบต่อสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบด้านความพร้อมในการกระทำ (Behavioral Component) ได้แก่ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง พฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่บอกลักษณะและทิศทางทัศนคติของบุคคล โดย ถ้าพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งเร้านั้นชัดเจนแน่นอน ทิศทางก็จะมีลักษณะชัดเจน แน่นนอน และเป็นทิศทางบวกหรือลบชัดเจนด้วย โดยพิจารณาได้ว่า องค์ประกอบด้านปัญญา เป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเร้า องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึกเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่เกี่ยวกับสิ่งเร้า และองค์ประกอบด้านแนวโน้มในการกระทำเป็นการกำหนดล่วงหน้าให้มีการกระทำต่อสิ่งเร้านั้น

จากการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและได้เห็นว่า การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของทรงพล ภูมิพัฒน์ (2538) ซึ่งได้เห็นว่า การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะต้องมีองค์ประกอบเป็นขั้นตอนซึ่งองค์ประกอบของทัศนคติ มี 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ (Cognitive Component) การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดนั้น บุคคลจำเป็นต้องมีความรู้ในสิ่งนั้นมีประโยชน์หรือโทษเพียงใด บางคนมีความรู้ในเรื่องนั้นมาเพียงเล็กน้อยก็เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นได้ บางคนต้องรู้มากกว่านี้จึงจะเกิด

ทัศนคติในสิ่งนั้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่าปริมาณของการรู้ต่อสิ่งใดแล้ว จึงจะเกิดทัศนคติในแต่ละบุคคลจะไม่เหมือนกัน ตัวอย่างเช่น เมื่อมีคนพูดถึงเรื่องมอร์ฟีน เราจะมีทัศนคติต่อมอร์ฟีน ได้ก็ต่อเมื่อเราต้องรู้ถึงประโยชน์หรือโทษของมอร์ฟีนเสียก่อน ถ้าเรารู้ว่ามอร์ฟีนมีประโยชน์ เราก็จะมีทัศนคติไปในทางบวก แต่ถ้าเรารู้ว่ามอร์ฟีนไม่มีดีมีโทษ เราก็จะมีทัศนคติไปในทางลบ และหากว่าเราไม่เกิดทัศนคติต่อมอร์ฟีนซึ่งเราจะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับมอร์ฟีนต่อไป ความรู้ที่จะได้มาจากเรื่องของมอร์ฟีนจึงมีความสำคัญต่อการกำหนดทัศนคติของบุคคล ซึ่งบุคคลอาจจะรู้มาถูกหรือผิดก็ได้

2. องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึก (Affective Component) เมื่อบุคคลมีความรู้ในสิ่งใดมาแล้ว และความรู้สึกมีมากพอที่จะรู้ว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์ บุคคลก็จะเกิดความรู้สึก (Affective) ชอบสิ่งนั้น แต่ถ้ารู้มาว่าสิ่งนั้นไม่ดี บุคคลก็จะเกิดความรู้สึกไม่ชอบ ดังตัวอย่างเกี่ยวกับมอร์ฟีนที่กล่าวมา บุคคลที่ไปศึกษาหาความรู้และยังได้ไปดูผลที่เกิดขึ้นแก่ผู้ที่ติดมอร์ฟีนจริง ๆ จะเห็นว่า มันก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพจิตและกายอย่างมาก เขาก็จะเกิดความรู้สึกไปในทางไม่ดีต่อมอร์ฟีน แต่ถ้าบังเอิญบุคคลนั้นไปศึกษาเพียงเล็กน้อย และเห็นคนที่ใช้มอร์ฟีน(เริ่มใหม่ ๆ) ก็ไม่เห็นผู้ใช้ได้รับอันตรายใด ๆ บุคคลนั้นก็อาจจะไม่เกิดความรู้สึกต่อมอร์ฟีนก็ได้

3. องค์ประกอบทางการกระทำ (Behavioral Component) กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีความรู้ในสิ่งนั้นแล้ว และความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบจะเกิดตามมา บุคคลก็พร้อมที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป เช่น มีความรู้สึกเรื่องมอร์ฟีน และเกิดความรู้สึกไม่ชอบ บุคคลนั้นก็อาจจะไม่ใช้มอร์ฟีน เป็นต้น

แผนงาน : การจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ (ชุมชนน่าอยู่ ชีวิตดีใส เยาวชนปลอดภัย) ประกอบ แผนปฏิบัติการรวมพลังไทย ขจัดภัยยาเสพติด ร่วมเทิดไถ้องคร้าชน

1. สถานการณ์

ปัญหาพลวัตของเยาวชน สภาพสังคมปัจจุบันมีปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดปัญหาต่อเด็กและเยาวชนรุนแรงมากขึ้น ปัญหาเยาวชนในปัจจุบันมีลักษณะเป็นพลวัต กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสความนิยมสมัยใหม่อย่างไร้ขีดจำกัด จากสิ่งแวดล้อมที่เป็นบริบทรอบตัวเด็ก กระแสวัฒนธรรมดั้งเดิมที่อ่อนแอลง กระแสโลกาภิวัตน์จากวัฒนธรรมภายนอกที่หลั่งไหลเข้ามาในลักษณะที่ยากต่อการควบคุม มิติปัญหาของวัยรุ่นที่มีความหลากหลาย ซับซ้อน ด้านสังคม เช่น การพนัน การมั่วสุมทางเพศ ยาเสพติด การใช้เวลาว่างในทางที่ผิด ได้แก่ การหมกมุ่นกับคอมพิวเตอร์ เกมส์ อินเทอร์เน็ต บ้าศักดิ์ศรี ยกพวกตีกัน รวมกลุ่มแก๊งค์กวนเมืองต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจ ค่านิยมในการใช้สิ่งของฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายเงินเกินตัว ขาดตัว ทั้งหญิงและชาย เป็นต้น

ด้านวัฒนธรรม นำสิทธิส่วนบุคคลมาอ้างเพื่อทำทุกอย่างที่ต้องการ โดยไม่คำนึงถึงศีลธรรม เป็นต้น ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นปัญหาเชิงซ้อนทางโครงสร้างของสังคม การแก้ไขปัญหาเยาวชนในปัจจุบันจึงต้องเร่งดำเนินการโดยรีบด่วน ก่อนที่เยาวชนจะเป็นอนาคตของประเทศลูกบั่นทอน และจากข้อมูลการเฝ้าระวังของจังหวัดนครพนม กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ส่วนใหญ่ร้อยละ 54.78 เป็นกลุ่มเยาวชนอายุต่ำกว่า 24 ปี ซึ่งหากไม่มีมาตรการที่ดีพอและต่อเนื่อง อาจเป็นปัจจัยพื้นพานที่ทำให้สถานการณ์ปัญหาเสพติดหวนกลับคืนมาได้

เพื่อดำรงเจตนารมณ์ในการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ศอ.ปส.) ได้มีคำสั่งที่ 1/2549 ลงวันที่ พฤศจิกายน 2549 เรื่อง ปฏิบัติการรวมพลังไทย ขจัดภัยยาเสพติด ร่วมเทิดไถ้องคร้าชน” (1 ธันวาคม 2549 - 30 กันยายน 2550) มีแนวคิดในการดำเนินงาน คือ “แก้ไขปัญหาคงเหลือ สถาปนาความมั่นคง และสร้างคามยั่งยืน” โดยมุ่งแก้ปัญหาเสพติดอย่างตรงเป้าหมาย และมีคุณภาพ โดยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหาในด้านเป้าหมาย กลุ่มประชากร มีกลุ่มเยาวชน ที่ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงที่สุด ต่อการ เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่มีหลายมิติผสมผสานกันการแก้ไขจึงมิใช่เพียงปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หากต้องดำเนินการแบบครบวงจรครอบคลุมถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุ ปัจจัย และเงื่อนไขทั้งที่เป็นบุคคลและเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมด้วยเหตุนี้ การจัดระเบียบสังคม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการป้องกันเยาวชน มิให้เบี่ยงเบนไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงในด้านต่างๆ โดยจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ สร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นยุทธศาสตร์ป้องกันเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง ภายใต้แนวคิด “ชุมชน นำอยู่ ชีวิตสดใส เยาวชนปลอดภัย” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน

2. นิยามและความหมาย

2.1 ชุมชนนำอยู่ หมายถึง ชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี มีสังคมที่เอื้ออาทร มีชุมชนเข้มแข็ง มีความสะอาดสบาย ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความปลอดภัยจากอาชญากรรมและยาเสพติดปราศจากแหล่งมั่วสุมประเภทต่างๆ ที่ฝ่าฝืนกฎหมายและเป็นภัยสำหรับเยาวชน เช่น สถานบันเทิง หอพัก ร้านเกมส์ ไต๋ะพนันบอล ฯลฯ การขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนนำอยู่ ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมเป็นปัจจัยสำคัญ ให้ประชาชนได้มีโอกาส ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในความสำเร็จและความล้มเหลวของการพัฒนาอย่างใกล้ชิดร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

2.2 ชีวิตสดใส หมายถึง การดำรงชีวิตของเยาวชนอยู่อย่างมีความสุข ทั้งในด้านความเป็นอยู่ การศึกษา การดำเนินกิจกรรมของเยาวชน การพัฒนาปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม

และปัจจัยทางด้านที่ดีมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปลอดภัยจากอาชญากรรมและยาเสพติด การมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง ไม่เข้าไปอยู่ในพื้นที่ที่มีแหล่งมั่วสุ่มและปัจจัยเสี่ยง

2.3 เยาวชนปลอดภัย หมายถึง เยาวชนมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลเพื่อให้เติบโตในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย รัฐ ผู้ปกครอง และทุกส่วนของสังคมจะต้องร่วมรับผิดชอบในสิทธินั้น เยาวชนควรได้รับการดูแลส่งเสริมความรู้ พัฒนาคุณภาพและศักยภาพ ทั้งด้านกายภาพ และด้านพฤติกรรม โดยต้องมีการจัดการความเหมาะสมตามช่วงวัย ให้ ลด ละ เลิก พฤติกรรมเสี่ยง เพื่อให้ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเยาวชนมีความปลอดภัย ชัดเจน ควรมุ่งเน้นไปที่ การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเยาวชนมีความปลอดภัย ชัดเจน ควรมุ่งเน้นไปที่ การสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชนจากยาเสพติดและอบายมุขในชุมชน การประชาสัมพันธ์ให้ครู ผู้ปกครองทราบและจักใช้ประโยชน์และผลกระทบตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

3. เป้าหมายดำเนินงาน

3.1 พื้นที่ดำเนินการ ทั้งจังหวัด (7 อำเภอ) เน้นหนัก อ.เมืองนครพนม อ.สามพราน และ อ.นครชัยศรี

3.1.1 อำเภอเมืองนครพนม เน้นพื้นที่ในเขตเทศบาลนครนครพนม

3.1.2 อำเภอ อื่นๆ เน้นพื้นที่เขตเทศบาลตำบล ทั้ง 14 แห่ง

3.1.3 พื้นที่มั่วสุ่ม และแหล่งแพร่ระบาดที่ปรากฏข่าวสาร

ทั้งนี้ในพื้นที่เป้าหมายข้างต้น ให้ครอบคลุมถึงชุมชนและสถานศึกษา โดยลด พื้นที่เสี่ยงต่อเยาวชน ขจัดปัจจัยด้านลบ และสร้างพื้นที่ทางบวก เพิ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

3.2 กลุ่มบุคคล เน้นกลุ่มเยาวชน ช่วงอายุไม่เกิน 24 ปี เป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสสูงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น แก๊งค์มอร์ไซค์ซึ่งเด็กเที่ยวกลางคืน กลุ่มนักเรียนที่หนีเรียนและที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในด้านต่างๆ กลุ่มเด็กเร่ร่อน เป็นต้น

3.3 การลดพื้นที่เชิงลบ หมายถึง การลดปัจจัยเสี่ยงใจที่มีโอกาสให้เยาวชนกระทำความผิด เช่น สถานบันเทิง แหล่งมั่วสุ่ม สวนสาธารณะ โดยการจัดระเบียบสังคม กำหนดมาตรการในการดำเนินงานต่อสถานบันเทิงแหล่งมั่วสุ่มที่ผิดกฎหมาย

3.4 การเพิ่มพื้นที่เชิงบวก หมายถึง การเพิ่มสร้างพื้นที่เชิงบวก/โอกาส/กิจกรรมทางเลือกแก่เด็กและเยาวชน เน้นมาตรการป้องกันและป้องปราม ให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสาธารณะ

4. กรอบการดำเนินงาน

เพื่อให้การดำเนินงานครอบคลุมตามเป้าหมายที่กำหนด จึงให้ดำเนินการตามแนวทางประกอบด้วย 7 แนวทาง ดังนี้

4.1 กำหนดให้นโยบายจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ ภายใต้ชุมชนนำอยู่ ชีวีตศดใส เยาวชนปลอดภัย อย่างจริงจัง ของจังหวัด โดยให้ทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศตส.อำเภอ และ ภาคประชาชน บรรลุในแผนและการปฏิบัติอย่างชัดเจน มีการสนับสนุนทางด้านบุคลากรอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ งบประมาณและการปฏิบัติการให้บังเกิดผล

4.2 ปรับปรุงกลไกรับผิดชอบดำเนินการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการในจังหวัดและอำเภอ เพื่อให้การขับเคลื่อนงานจัดระเบียบสังคมในทุกพื้นที่เป็นแนวทางเดียวกัน และรอบรับการดำเนินงานที่ต้องครอบคลุมงานหลายด้าน และไม่อาจดำเนินการในหน่วยหนึ่งหน่วยใดได้ แต่ต้องเป็นความร่วมมือกันหลายหน่วยที่เกี่ยวข้อง

4.3 ดำรวจข้อมูลเพื่อการป้องกันกลุ่มเสี่ยงและจัดระเบียบสังคมในพื้นที่ ให้ทุกอำเภอจัดระบบและแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบสังคม จัดทำเป็นพานข้อมูลของอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่รวบรวมได้รายงานจังหวัด เพื่อเป็นพานในการแก้ไขปัญหาของจังหวัดและอำเภอ โดยข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

4.3.1 ข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง โดยระบุจำนวน ประเภท เยาวชนกลุ่มเสี่ยงแต่ละกลุ่มในพื้นที่ เพื่อให้ทราบขอบเขตและขนาดของปัญหา เช่น กลุ่มหนีเรียน กลุ่มเที่ยวกลางคืน เด็กเร่ร่อน ฯลฯ

4.3.2 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เสี่ยงหรือพื้นที่บึงจัยลบบ เพื่อให้ทราบว่าในพื้นที่เป้าหมายว่ามีพื้นที่เสี่ยงเท่าใด สถานที่ใดบ้าง เช่น ข้อมูลสถานบันเทิงทั้งที่เสี่ยงและไม่เสี่ยง สวนสาธารณะ

4.3.3 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางบก เพื่อให้ทราบว่าในพื้นที่เน้นหนักของจังหวัด มีข้อมูลพื้นที่บวกเท่าใด เช่น ลานกีฬา สนามเด็กเล่น กิจกรรมสร้างสรรค์ที่ดำเนินการ มีเท่าไร ะไรบ้าง

4.4 แนวทางการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์โดยจัดทำโครงการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์

4.4.1 สร้างความตระหนักและการสร้างความมีส่วนร่วมของสังคม โดยปลูก กระแสความคิดให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม

4.4.2 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ โทรทัศน์ วิทยุ วิทยุชุมชน แผ่นพับ โปสเตอร์ ให้เป็นกระแสที่ทุกคนเห็นพ้องต่อการจัดระเบียบ เพื่อป้องกันเยาวชนไม่ให้เข้าไปมั่วสุ่ม

4.4.3 ให้จัดทำแผนรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ปลุกจิตสำนึก เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมากรบริโภค ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.5 ลดพื้นที่เชิงลบ มีประเด็นในการดำเนินงาน ดังนี้

4.5.1 จัดระเบียบสถานบันเทิง/สถานประกอบการให้ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยการควบคุมการเปิด-ปิดเกินเวลา ควบคุมไม่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี เข้าไปใช้บริการ ห้ามจำหน่ายสุราในเวลาที่ควบคุม ตรวจสอบปีศาจวาระ ควบคุมมลภาวะทางเสียง มีการแสดงลามกอนาจาร เป็นแหล่งแพร่ระบาดของเสพติด บุคคลทั่วไป เช่น นักท่องเที่ยวไม่พกบัตรประจำตัวประชาชน ดื่มสุราในสถานที่ซึ่งเปิดเกินเวลา เป็นต้น

4.5.2 จัดระเบียบหอพัก โดยขึ้นทะเบียน มีจัดประกวดหอพัก บังคับใช้กฎหมาย และรักษาสุขอนามัย

4.5.3 โต๊ะสนุก และร้านเกมส์ ดำเนินมาตรการป้องปราม ไม่ให้เด็กเข้าไปมั่วสุม

4.5.4 แหล่งมั่วสุม และสวนสาธารณะ ไม่ให้มีแหล่งมั่วสุมของเยาวชน ห้ามมิให้เด็กและเยาวชนออกจากบ้านหลัง เวลา 22.00 น. โดยไม่มีเหตุอันควร

4.5.5 ร้านค้าแอบแฝง ร้านค้าประเภทร้านข้าวต้ม จำหน่ายสุรา ยาเสพติด กาวทินเนอร์ และสิ่งผิดกฎหมายหรือร้านที่ใช้ช่องว่างของกฎหมายเปิดบริการให้นักท่องเที่ยวมานั่งดื่มสุรา พุดคุย แต่ทางร้านไม่ได้ขายสุรา ขายเฉพาะ Mixer เปิดเพลงแต่ไม่ได้เปิดโทรทัศน์ ไม่มีภาพประกอบ ทำให้ไม่สามารถใช้ พ.ร.บ. ควบคุมเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. 2530 เข้ามาดำเนินการได้ และ เปิด-ปิด เกินเวลา เป็นต้น

4.5.6 กลุ่มแก๊งค์ต่างๆ เช่น แก๊งค์มอเตอร์ไซด์ซึ่ง มีการดำเนินการต่อเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในกลุ่มแก๊งค์ต่างๆ โดยการบังคับใช้กฎหมาย ดำเนินการต่อร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์ ไม่ให้มีแหล่งมั่วสุม การรวมตัวของกลุ่มแก๊งค์ต่างๆ เพื่อไม่ให้สร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชน

4.5.7 ควบคุมเยาวชนต่ำกว่า 18 ปี ออกเตร็ดเตร่กลางคืน โดยนำ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งได้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 123 วันที่ 22 เมษายน 2515 และฉบับที่ 294 วันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 พร้อมกับกำหนดเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็ก เพื่อป้องปรามไม่ให้เยาวชนออกนอกบ้านในเวลากลางคืน อาทิ การชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตน ไม่สมควร ปล่อยให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าไปใช้บริการในสถานบริการ และการจำหน่าย แลกเปลี่ยนหรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก

4.6 การเพิ่มพื้นที่เชิงบวก เพื่อเพิ่มพื้นที่เชิงบวกและเสริมสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยบูรณาการกับโครงการ To Be Number One การรวมกลุ่มของเยาวชนในกลุ่มต่างๆ ดังนี้

- 4.6.1 กิจกรรมสร้างสรรค์เยาวชน เช่น ประกวดดนตรี ฯลฯ
- 4.6.2 กิจกรรมทางเลือกของเยาวชน เช่น การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อ

สังคม การมีงานทำ

- 4.6.3 กิจกรรมลูกเสือ และเนตรนารี
- 4.6.4 กิจกรรมอบรม การพัฒนาคุณธรรม
- 4.6.5 กิจกรรมอบรมนักเรียนแกนนำ
- 4.6.6 กิจกรรมสร้างเครือข่ายเยาวชน
- 4.6.7 กิจกรรมค่ายฝึกกำลังคน และออกค่ายบำเพ็ญประโยชน์
- 4.6.8 กิจกรรมเสริมทักษะปัญญา และความคิด
- 4.6.9 กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์
- 4.6.10 การสร้างลานดนตรี ลานวัฒนธรรม และลานกีฬา
- 4.6.11 การสร้างห้องสมุด

4.7 การสร้างแกนนำ เพื่อขับเคลื่อนงานเยาวชนในพื้นที่ โดยให้มีการดำเนินงาน
ดังต่อไปนี้

4.7.1 สนับสนุน เสริมสร้างเครือข่ายเยาวชน และพัฒนากลุ่มแกนนำเยาวชนให้
เข้มแข็ง

4.7.2 ส่งเสริมมีส่วนร่วมในการป้องกันการใช้ยาเสพติดรวมทั้งพฤติกรรมเสี่ยง
อื่นๆ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน

4.7.3 สร้างแกนนำผู้ปกครอง เพื่อร่วมเฝ้าระวัง สังเกตพฤติกรรมของเด็กและ
เยาวชน ไม่ให้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดและสิ่งผิดกฎหมาย

4.8 การดำเนินงานแบบภาคีร่วม

เนื่องจากการจัดระเบียบสังคมตามแนวทาง ชุมชนนำอยู่ ชีวิตสดใส เยาวชน
ปลอดภัย มีความครอบคลุมในหลายปัญหาและมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้าร่วมดำเนินงาน
ดังนั้นจึงต้องอาศัยอำนาจการดำเนินงานในลักษณะภาคีร่วม ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี
บทบาทสำคัญในการดำเนินงานดังกล่าว และไม่ควรดำเนินการ โดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง
โดยเฉพาะ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ร่วมดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินงาน

ที่	หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่
1	ฝ่ายปกครอง	1.1 อำนวยการ จัดทำแผนและข้อมูล การจัดระเบียบสังคมในพื้นที่รับผิดชอบ 1.2 เข้าร่วมตรวจค้นกับชุดปฏิบัติการจัดระเบียบสังคมอำเภอ 1.3 ให้คำแนะนำแก่เด็กเยาวชนที่พบมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
2	เจ้าหน้าที่ตำรวจ	2.1 นำทีมเข้าตรวจค้นบริเวณพื้นที่เป้าหมาย 2.2 อธิบายให้คำแนะนำแก่เด็กเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม 2.3. นำตัวเด็กมายังที่ทำการเพื่อให้คณะครูอาจารย์ซักประวัติ 2.4 ดำเนินการด้านบังคับใช้กฎหมายต่อสถานบันเทิงที่ฝ่าฝืน 2.5 การจัดทำรายงานผลการตรวจค้น
3	คณะครูอาจารย์และ สารวัตรนักเรียน	3.1 เข้าร่วมตรวจค้นกับชุดปฏิบัติการจัดระเบียบสังคมอำเภอ 3.2 ดำเนินงานหลักในการซักถามเด็ก เช่น ประวัติบุคคล พฤติกรรมขณะพบเหตุผลที่ออกมาเกี่ยวข้องกับเตร็ดเตร่ เป็นต้น 3.3 อธิบายและให้คำแนะนำแก่เด็กเยาวชนที่พบมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม 3.4 เรียกบิดา มารดา หรือ ผู้ปกครอง หรือส่งเด็ก ไปยังสถานแรกรับ 3.5 มอบตัวเด็กคืนให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือส่งเด็ก ไปยังสถานแรกรับ 3.6 จัดทำรายงานผลการตรวจค้น แจ้งผลการตรวจค้นให้สถานศึกษาทราบ
4	สาธารณสุข	4.1 การตรวจปีศาจสาวะ 4.2 การควบคุม และตรวจมลภาวะทางเสียง
5	พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของ มนุษย์	5.1 ดูแล และพัฒนาพฤติกรรมเด็กและเยาวชน 5.2 การตรวจตราหอพักให้มีความปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ

ที่	หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่
6	สรรพากร	6.1 เข้าร่วมกวดกัน 6.2 ดำเนินมาตรการ ทางภาษี กับผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืน
7	วัฒนธรรมจังหวัด	7.1 การสร้างเสริมกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน
8	ชมรมพลังแผ่นดินฯ ภาคประชาชน ผู้ประสานพลัง แผ่นดินฯ อาสาสมัคร ป้องกัน ภัยฝ่ายพลเรือน	8.1 เข้าร่วมตรวจค้นกับชุดปฏิบัติการจัดระเบียบสังคมอำเภอ 8.2 ให้คำแนะนำแก่เด็กเยาวชนที่พบมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม 8.3 เฝ้าระวัง แจ้งข้อมูล เบาะแส สถานที่กระทำความผิด หรือ แหล่งมั่วสุม 8.4 เป็นแกนนำการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือ และ การมีส่วนร่วมของพื้นที่
9	ประชาสัมพันธ์ จังหวัด	9.การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ วิทยุชุมชน แผ่นพับ โปสเตอร์

5. จุดเน้น และขั้นตอนในการดำเนินงาน

5.1 จุดเน้นในการดำเนินงาน

จุดเน้นสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการบรรลุผล มี 4 ประการ คือ

5.1.1 เน้นการผนึกกำลังและประสานความร่วมมือ จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบดูแลกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายแต่ละฉบับทั้งในส่วนกลาง ระดับจังหวัด และในระดับพื้นที่
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์กรบริหารส่วนตำบล
- 3) หน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น บริษัท สมาคม ชมรมผู้ประกอบการร้านค้า หรือ ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้อง
- 4) ชมรมพลังแผ่นดินท้องถิ่นท้องที่สามัคคี องค์กรภาคประชาชน องค์กรพลังมวลชนในพื้นที่
- 5) ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ตลอดทั้งประชาชนในทุกพื้นที่

5.1.2 เน้นการป้องกัน

เป้าหมายการดำเนินงานแบบผสมผสาน ทั้งด้านการป้องกันและปราบปราม กล่าวคือ ใช้มาตรการทางสังคม เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนัก และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสร้างสิ่งแวดล้อม ฟ้าระวังเตือนภัยทางสังคม โดยเริ่มต้นตั้งแต่การแสวงหาความร่วมมือ การกดดันเบา ๆ เช่น การรณรงค์ การเฝ้าระวัง การตักเตือนฯ หากไม่เป็นผลจึงใช้มาตรการปราบปรามที่เข้มงวดหนักขึ้น ตามลำดับ

1) เน้นหนักการนำมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกฉบับมาบังคับใช้อย่างบูรณาการเพื่อนำมาตรการทางสังคมมาใช้ยังไม่บรรลุผล เพื่อให้เหมาะสมกับพฤติกรรม และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ในกรณีที่มีผลละเมิด หรือฝ่าฝืน มาตรการทางกฎหมาย ก่อนอื่นจะต้องพิจารณาว่า พฤติกรรม ปัญหา หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับกฎหมายหรือระเบียบใดบ้าง กล่าวคือ บูรณาการนำเอากฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง มาบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เน้นความเข้มแข็ง จริงจัง และต่อเนื่องในการดำเนินงาน

การจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ จำเป็นต้องมีการดำเนินการจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็ง และมีให้เกิดช่องว่างหรือเปิดโอกาสให้ปัญหาหายสาบสูญ รวมทั้งปัญหาสังคมอื่นหวนกลับมาทำลายความสงบเรียบร้อย ของสังคมหรือชุมชน และสร้างความตระหนักให้คนในชุมชน รวมทั้งผู้ประกอบการ ร่วมกันรับผิดชอบดูแลชุมชนของตน ภายใต้แนวคิด “ชุมชนนำอยู่ ชีวิตสดใส เยาวชนปลอดภัย”

6. หน่วยงานอำนวยความสะดวกและประสาน (ศูนย์อำนวยความสะดวกเพื่อเอาชนะยาเสพติด จังหวัดนครพนม, 2556 : 12)

6.1 ศูนย์อำนวยความสะดวกเพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดนครพนม อำนาจการควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติของหน่วยในสังกัด ให้บรรลุเป้าหมาย และภารกิจที่กำหนด จัดทำข้อมูลและจำแนกสภาพปัญหา กำหนดนโยบายและวางแผนปฏิบัติการ ติดตามประสานประเมินผลการดำเนินงาน และรายงานให้ศูนย์อำนวยความสะดวกและปราบปรามยาเสพติด (ศอ.ปส.) และกระทรวงมหาดไทย ทราบ

6.2 ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดอำเภอ (ศตส.อ) รับผิดชอบ อำนาจการควบคุม กำกับ ดูแล และบูรณาการ นโยบาย/กลยุทธ์เป้าหมายกับสภาพปัญหาในพื้นที่ กำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ ในพื้นที่รับผิดชอบ จัดชุดปฏิบัติการจัดระเบียบสังคมอำเภอ ออกปฏิบัติการในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ร่วมกับทีมงานระดับตำบลและพื้นที่และรายงานให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดนครพนม (ศตส.จ.นพ.) ทราบ

6.3 ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง-สนับสนุน บุคลากร เครื่องมือ เครื่องใช้ในการตรวจ และร่วมตรวจตามแผนปฏิบัติการ และร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์และควบคุมดูแลให้ผู้ประกอบการในส่วนรับผิดชอบในหน้าที่ของหน่วยงาน ให้ความร่วมมือ และร่วมเฝ้าระวังไม่กระทำการฝ่าฝืนหรือกระทำผิดกฎหมาย พิจารณาเสนอแผนงาน และโครงการ เพื่อเพิ่มพื้นที่เชิงบวกและเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ รวมทั้งการขับเคลื่อนของแกนนำ และเครือข่ายหรือเยาวชนในพื้นที่

6.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุน บุคลากร อุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินการในพื้นที่ ประสานข้อมูล สภาพปัญหาและแผนงาน และโครงการ กับศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดและอำเภอ

6.5 ศูนย์ประสานงานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดร่วมกับทีมงานยาเสพติดระดับตำบล และหน่วยประสานพลังแผ่นดิน รณรงค์ประชาสัมพันธ์ แจ้างข้อมูล และร่วมเฝ้าระวังตรวจตราแหล่งมั่วสุ่มและพื้นที่เสี่ยงในพื้นที่ รวมทั้งร่วมดำเนินการสนับสนุนกิจกรรมการเพิ่มพื้นที่เชิงบวก

6.6 ชมรมพลังแผ่นดินท้องถิ่นท้องที่สามัคคี องค์กรภาคประชาชน องค์กรพลังมวลชน สนับสนุนการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และการดำเนินมาตรการของจังหวัด อำเภอ และพื้นที่ที่รับผิดชอบ

6.7 ให้ทุกหน่วยงานมีการประสานงานเชื่อมโยง ข้อมูลการเฝ้าระวัง แผนงาน และโครงการ โดยมี ศตส.จ.นพ. เป็นศูนย์กลางระดับจังหวัด และ ศตส.อ. เป็นศูนย์ประสานงานระดับพื้นที่

การป้องกันและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด

จากผลการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย มีลักษณะการแก้ไขปัญหายาที่ปลายเหตุ แม้แต่รัฐบาลชุดปัจจุบันที่มีความตั้งใจจริง พยายามที่จะปราบปรามทั้งบนดินและใต้ดินเพื่อที่จะขจัดยาเสพติดให้หมดไปจากสังคมไทย แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังคงทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหานี้ในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในชุมชนระดับรากหญ้า มาตรการสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สิ่งแรกที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ บทบาทของสถาบันทางสังคมไทยในระดับรากหญ้า ซึ่งประกอบด้วย สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบัน โรงเรียน และสถาบันศาสนา เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน ผู้เขียนขอแยกประเด็นการป้องกันปัญหายาเสพติดกับประเด็นการแก้ไขปัญหายาเสพติดออกจากกัน เพื่อให้สะดวกแก่การเสนอแนวคิด

การป้องกันปัญหายาเสพติด

ปัญหาเสพติดทำให้ประเทศชาติของเราต้องสูญเสียพลเมือง เด็กและเยาวชนไปเป็นจำนวนมาก ยาเสพติดทำลายทั้งสุขภาพ อนาคต ตลอดจนการสูญเสียชีวิต การป้องกันปัญหาเสพติดเป็นมาตรการที่ดีที่สุด ดังคำสุภาษิตที่ว่า “ป้องกันไว้ ดีกว่าแก้” แม้ในความเป็นจริงจะเรื้อรังยากมากที่พวกเราจะปกป้องลูกหลานของเราให้รอดพ้นจากวงจรของยาเสพติด แต่หากเรานิ่งอยู่เฉยๆ ไม่ทำอะไร โดยอ้างว่าไม่ใช่หน้าที่ ไม่ใช่ธุระ การป้องกันปัญหาเสพติดมิใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่หากเป็นหน้าที่ของทุกคนในชาติที่จะต้องร่วมมือร่วมใจป้องกัน ไม่ให้ลูกหลานของเราตกเป็นทาสของวงจรอุบาทว์ โดยเฉพาะสถาบันทางสังคมในระดับรากหญ้าควรต้องมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการป้องกันปัญหานี้ พอจะแยกบทบาทหน้าที่ในการป้องกันปัญหาเสพติดของสถาบันทางสังคมในระดับรากหญ้า ได้ดังนี้

บทบาทของสถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันแรก ที่มีบทบาทหน้าที่ในการป้องกันปัญหาเสพติดโดยตรง ทั้งทางนิตินัย และพฤตินัย พ่อแม่ คือ บุคคลสำคัญในการอบรม เลี้ยงดู สั่งสอนลูก นอกจากนี้ยังจะต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี ที่ถูกต้องให้กับบุตรหลาน การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์รู้จักกฎเกณฑ์ทางสังคม โดยผ่านทางผู้ให้การอบรม (พ่อแม่) ทำให้คนคนนั้น เกิดการเรียนรู้ และเกิดการประพฤติปฏิบัติตาม กระบวนการอบรมเลี้ยงดู จะอบรมกล่อมเกลาลูกตั้งแต่เกิด โดยบุคคลที่อยู่แวดล้อม เช่น พ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง เป็นต้น ทำให้เด็กได้รู้สึกได้เข้าใจ ได้รู้สิ่งดีไม่ดี สิ่งใดควรทำไม่ควรทำ จนทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ เช่น เรียบร้อย เกเร มีมารยาท ไม่มีมารยาท ไปจนถึงลักษณะชื้อสตัยค์คด โกงมีเมตตาหรือโหดร้าย

ดังนั้นสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะพ่อแม่ เป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้สิ่งไหนดีไม่ดีสิ่งไหนควรทำไม่ควรทำจะต้องปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับลูก รวมถึงการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้กับลูกเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ที่ถูกต้องสร้างความอบอุ่นให้กับครอบครัวไม่สร้างปัญหาให้กับครอบครัว อาจารย์วิโรจน์ตั้งวานิช เคยกล่าวในที่ประชุมสัมมนา เรื่อง บทบาทของเพศที่ 3 ว่า “ทำครอบครัวให้ร่มเย็นเด็กจึงอยากอยู่บ้าน ถ้าหากครอบครัวมีแต่ความร้อนรุ่มเด็กก็ไม่อยากอยู่บ้าน”

บทบาทของสถาบันชุมชน

สถาบันชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กถัดจากสถาบันครอบครัว ชุมชนจึงมีส่วนสำคัญในการป้องกันปัญหาเสพติด โดยเฉพาะชุมชนที่มีขนาดเล็ก คนในชุมชนจะต้องช่วยกันอบรมสั่งสอน ปลูกฝังค่านิยม อุดมการณ์ คุณธรรมที่ดีงามและเหมาะสม ช่วยกันสอดส่องดูแลเด็ก

และเยาวชนในชุมชน โดยเปรียบเสมือนเป็นลูกหลานของตนเอง ชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดี คนในชุมชนประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีให้ กับเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนย่อมเจริญเติบโตและเรียนรู้แต่สิ่งดี ๆ จากชุมชน

บทบาทของโรงเรียน

โรงเรียนเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่จะต้องทำหน้าที่เชื่อมต่อกับสถาบันครอบครัว โรงเรียนเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนที่กว้างกว่าครอบครัว และเป็นสถาบันที่เด็กต้องใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนนานมากและอยู่ในช่วงวัยของการเรียนรู้ การเรียนแบบ การจดจำ เป็นต้น ดังนั้นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ ครู จะต้องทำหน้าที่ในการถ่ายทอด การอบรม สั่งสอน รวมถึงเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ชีวิตส่วนใหญ่ของเด็กในปัจจุบันจะใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนนานกว่าในอดีต เด็กมีโอกาสดีที่จะได้เรียนรู้สิ่งที่ดีและไม่ดีจากโรงเรียนมากมาย ดังนั้นสถาบันโรงเรียนจึงจะต้องมีบทบาทและหน้าที่มากกว่าในอดีต นอกจากนี้จะทำหน้าที่ถ่ายทอดให้ความรู้แล้ว สถาบันโรงเรียน จะต้องทำหน้าที่เหมือนสถาบันครอบครัวแห่งที่ 2 ซึ่งจะต้องคอยทำหน้าที่ปลูกฝังค่านิยมที่ดี ให้ความอบอุ่น ให้คำปรึกษาที่ถูกต้องแก่เด็กและเยาวชนของชาติ

บทบาทของสถาบันศาสนา

ศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวของคนในชุมชน มาช้านานตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน สถาบันศาสนาเป็นแหล่งที่สร้างและค้ำจุนคุณธรรมความดีงาม สั่งสอนให้สอนให้คนเป็นคนดี ไม่ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่เสื่อมเสียศีลธรรมอันดีงาม ทั้งตัวแทนที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดศาสนายังเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชน

สถาบันศาสนา เป็นสถาบันอีกสถาบันหนึ่งที่เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน คนในชุมชนจะให้ความเกรงใจเป็นพิเศษ และคนในชุมชนยังยึดถือแบบอย่างที่ดีงามของสถาบันศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินวิถีชีวิต

การแก้ไขปัญหายาเสพติด

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปัจจุบันเราราบกันคืออยู่แล้วว่า มีทั้งผู้เสพ ผู้จำหน่าย ผู้ผลิต และผู้เสี่ยงที่จะไปใช้ยาเสพติดเพราะถูกชักจูงหรืออยากทดลอง ดังนั้นการป้องกันปัญหาอย่างเดียวทำไม่ได้จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหายาเสพติดไปพร้อมๆกัน

ในเมื่อสถานการณ์ปัจจุบันมีทั้งผู้เสพ ผู้จำหน่าย ผู้ผลิต และกลุ่มเสี่ยง เราจะทำอย่างไร บุคคลเหล่านี้จึงจะหมดไป ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าเหมือนกับรัฐบาลที่กำลังทำให้บุคคลเหล่านี้หมดไปจากโลกนี้แต่หมายความว่าทำอย่างไรบุคคลเหล่านี้จะเลิกเสพยาเสพติดเลิกค้า

บทบาทของสถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัวถือเป็นจุดเริ่มต้นของการป้องกันปัญหายาเสพติด ในขณะที่เดียวกัน ก็เป็นสถาบันแรกที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติด เมื่อเราทราบว่าบุตรหลานของเราติดยาเสพติด เราจะทำอย่างไร? เราจะต้องตั้งสติให้ดี อย่าตกใจเกินกว่าเหตุ แล้วค้นหาให้พบถึงสาเหตุของการติดยา พยายามทำความเข้าใจถึงโทษของยาเสพติด ให้ความหวังกับลูก ปรีกษาแพทย์หรือผู้ที่มีความรู้ด้านนี้เพื่อทำการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพจิตใจเพื่อป้องกันการกลับไปใช้ยาอีกครั้งหนึ่ง

บทบาทของสถาบันชุมชน

สถาบันชุมชนต้องทำบทบาทหน้าที่ต่อจากสถาบันครอบครัว สอดส่องดูแลบุคคลในชุมชน ปลูกฝังค่านิยมที่ดี สร้างวัฒนธรรมที่ดีงาม ให้การยกย่องนับถือคนดี ไม่นับถือคนที่เงินไม่ให้เกียรติคนที่ประพฤติปฏิบัติตนไม่ดี

นอกจากนี้ชุมชนต้องเข้าใจเห็นใจผู้ที่กลับตัวกลับใจ เห็นความสำคัญของกลุ่มคนดังกล่าวเป็นพิเศษเพราะหากกลุ่มคนดังกล่าวหันกลับไปใช้ยาเสพติดอีกก็จะสร้างปัญหาให้กับชุมชนอย่างไม่รู้จักจบสิ้น หากยังมีบุคคลที่ยังมีกิเลสหนาอยู่อีกไม่ยอมลด ละ เลิก ชุมชนจะต้องมีความเข้มแข็งพอที่จะใช้มาตรการทางสังคมขั้นเด็ดขาด เช่น ไม่คบค้าสมาคมด้วย ไม่ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน คนในชุมชนไม่พูดจาด้วย ไม่ยอมรับว่าบุคคลดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นต้น

บทบาทของโรงเรียน

เด็กและเยาวชนใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียน ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โรงเรียนจะต้องกล้าเผชิญกับความเป็นจริง ไม่ใช่เป็นห่วงแต่ชื่อเสียงของโรงเรียน เมื่อโรงเรียน ประสบกับปัญหา เด็กนักเรียนติดยา จะต้องรีบแจ้ง ให้ผู้ปกครองทราบทันทีเพื่อหาแนวทางแก้ไขส่งไปทำการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพจิตใจ เพื่อที่จะสามารถกลับมาเรียนหนังสือได้ตามปกติครูจะต้องมีบทบาทสำคัญในการชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับนักเรียนที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพจิตใจเพื่อที่จะสามารถเรียนหนังสือได้ตามปกติ

บทบาทของสถาบันศาสนา

หลักคำสอนของศาสนามีส่วนสำคัญในด้านจิตใจ ทำให้จิตใจสงบ เป็นที่พึ่ง และที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนในชุมชน ทุกชุมชนมีสถาบันทางศาสนาเป็นแหล่งที่พึ่งตั้งแต่เกิดจนถึงตาย สถาบันศาสนาจึงมีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยอาจจะทำหน้าที่ในการปรับสภาพจิตใจให้แก่ผู้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟู หรือการใช้หลักคำสอนของศาสนาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน เป็นต้น

การรักษาผู้ติดยาเสพติด

ผู้ติดยาฆ่าหรือยาบ้าส่วนใหญ่จะได้แก่ ผู้ที่ทำงานในเวลากลางคืน ผู้ใช้แรงงาน หรือผู้ที่ต้องทำงานติดต่อกันเป็นเวลานาน เช่น พนักงานขับรถโดยสารหรือรถบรรทุก ผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ผู้หญิงที่ทำงานกลางคืน ตลอดจนนักเรียน นักศึกษาที่หักโหมในการดูหนังสือ เหตุที่เป็นคนเหล่านี้เพราะ คนเหล่านี้มักเข้าใจผิดคิดว่าหากใช้ยาฆ่าหรือยาบ้าแล้วจะสามารถทำงานหรือดูหนังสือได้นานมากยิ่งขึ้น แต่ไม่ได้คำนึงถึงอันตรายและผลร้ายที่ตามมาภายหลัง ซึ่งได้แก่ สุขภาพจะทรุดโทรมทั้งร่างกายและจิตใจ เพราะสมองถูกกระตุ้นให้ทำงานหนักอยู่ตลอดเวลา เมื่อยาหมดฤทธิ์จะอ่อนเพลีย เชื่องซึม เศร้าหมองและหลับนาน ถ้าใช้เกินขนาดจะเกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ ดังนั้น การรักษาผู้ติดยาฆ่าหรือยาบ้าจะต้องประกอบไปด้วย

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับยาฆ่าหรือยาบ้าแก่ผู้เสพติดแล้ว ให้เข้าใจโดยต้องแท้ถึงพิษของยาฆ่าหรือยาบ้า ที่มีต่อตัวผู้เสพติดทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ผู้เสพติดจะได้มีความกลัวต่อผลร้ายเหล่านั้น และมีความตั้งใจที่จะเลิกยาฆ่าหรือยาบ้าอย่างจริงจัง
2. การปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมโดยรอบของผู้ติดยาฆ่าหรือยาบ้า ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวที่ขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ครอบครัวที่ขาดความเอาใจใส่ที่ดีพอ รวมทั้งเพื่อนฝูง หรือชุมชนโดยรอบๆ บ้านของผู้ติดยาฆ่าหรือยาบ้า ตลอดจนเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนเดียวกัน ซึ่งต้องการการตรวจสอบหาข้อมูลอย่างจริงจัง หาข้อมูลให้ถึงแก่นแท้ของปัญหาจากสิ่งแวดล้อม และดำเนินการแก้ไขไปพร้อมๆ กับข้ออื่นๆ
3. ความตั้งใจอย่างแน่วแน่ของผู้เสพติด และพ่อแม่ผู้ปกครองของผู้ที่ติดยาเสพติดที่จะต้องการละหรือเลิกเสพยาฆ่าหรือยาบ้าตลอดไปให้ได้
4. ผู้เสพติดยาฆ่าหรือยาบ้า จะต้องไปรับการรักษาจากสถาบันทางการแพทย์ต่างๆ เช่น โรงพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข ทั้งในต่างจังหวัดและกรุงเทพมหานคร อย่างต่อเนื่องจนกว่าจะหายจากการเสพติดอย่างเด็ดขาด
5. ความสำเร็จในการเลิกเสพยาฆ่าหรือยาบ้า ได้ถือเป็นชัยชนะอันยิ่งใหญ่ ซึ่งนอกเหนือจากการช่วยตนเองแล้ว ท่านได้ช่วยเหลือครอบครัวของท่าน ท่านได้ช่วยเหลือสังคมโดยส่วนรวม อันหมายถึงประเทศไทยอันเป็นที่รักของเรานั้นเอง

แนวคิดในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด

ปัจจุบันปัญหาเสพยาเสพติดที่เกิดขึ้นในสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของยาบ้าที่ระบาดเข้าไปในโรงเรียน ชุมชน และสถานประกอบการ ทำให้การกำหนดมาตรการที่จะเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

ไม่สามารถใช้มาตรการป้องกันยาเสพติดเพียงมาตรการเดียวได้อีกต่อไป จำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้มาตรการ เพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะทั้งป้องกันและแก้ไขไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้น แนวคิดในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงมีแนวคิดในเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ ดังนี้

1. มุ่งพัฒนาตัวบุคคล

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของคน เพื่อให้มีความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพภายใต้ สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป บุคคลสามารถตัดสินใจแก้ไข ปัญหาชีวิตได้โดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติดแม้ว่าจะมียาเสพติดแพร่ระบาดอยู่ในสภาวะแวดล้อมของ บุคคลนั้นก็ตามกระบวนการพัฒนา เพื่อให้คนมีภูมิคุ้มกัน จากยาเสพติด เป็นการดำเนินการระยะ ยาว ที่ควรเริ่มต้นจากการเตรียมความพร้อมของพ่อแม่ก่อนการให้การปฏิสนธิ การดูแลรักษาและ บำรุงครรภ์ การอบรมเลี้ยงดูภายหลังจากการเกิด การให้การศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต การตอกย้ำพร่ำ เตือนด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารนับจากวัยศึกษาเล่าเรียนจนล่วงเข้าวัยทำงาน นับเป็นกระบวนการ ระยะยาวในการสร้างคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ปราศจากการพึ่งพาเสพติด

2. กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน

เนื่องจากการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด มีทรัพยากร ที่จะ ดำเนินการค่อนข้างจำกัดทั้งงบประมาณ และบุคลากร ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการ กำหนดพื้นที่เป้าหมาย และประชากรเป้าหมายที่จะเข้าไปดำเนินการให้ชัดเจน นอกจากความจำกัด ของทรัพยากรแล้ว ยังมีเหตุผลทางเทคนิค ในด้านการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการแก้ไข ปัญหาในแต่ละพื้นที่ในการทำงาน เช่น พื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดรุนแรง เมาบางและพื้นที่ที่ไม่มี ปัญหาผสมผสานมาตรการในการดำเนินงาน การผสมผสานมาตรการในการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นผลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาในพื้นที่ และกลุ่มประชากร เป้าหมาย ค้นหาสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหา กำหนดทางเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสม ในการจัดการกับปัญหาของแต่ละพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย

3. โดยมาตรการป้องกันยาเสพติดในพื้นที่นั้น ส่วนมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟู สมรรถภาพจะใช้ประชากรเป้าหมายที่มีปัญหาการติดยาเสพติด การกำหนดมาตรการในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาในพื้นที่ จึงควรมีลักษณะยืดหยุ่น ผสมผสานมาตรการเพื่อให้สามารถจัดการกับ ปัญหายาเสพติดที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

4. กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการดำเนินงาน

โดยการระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมใน

การดำเนินงาน ต้องกำหนดให้แต่ละหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนตามความถนัดสอดคล้องกับภารกิจปกติของหน่วยงานนั้น ๆ เช่น บทบาทของหน่วยงานด้านสาธารณสุข ได้แก่ การบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ และงานด้านการป้องกันยาเสพติด หน่วยตำรวจในพื้นที่ ควรมีภารกิจหลักในการปราบปราม และมีภารกิจรองในด้านของการป้องกัน สถานศึกษา ควรมีภารกิจหลักในการป้องกันยาเสพติด และควรมีภารกิจรองในด้านของการฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนติดยาเสพติดที่ผ่านขั้นตอนการบำบัดรักษาจากสถานบำบัดรักษามาแล้ว

5. ดำเนินงานในลักษณะองค์รวมแบบบูรณาการ

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะมีประสิทธิภาพต่อเนื่องยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อมีการดำเนินงานในลักษณะของการบูรณาการเข้าไปในภารกิจพัฒนาปกติที่หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการกันอยู่ มิใช่งานพิเศษ หรืองานฝากที่แยกส่วนออกมาดำเนินการเป็นการเฉพาะตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร หากแต่ควรเป็นงานเดียวกับการปฏิบัติภารกิจ ของแต่ละหน่วยงานที่ดำเนินงานกันอยู่เช่น กระบวนการเรียนการสอนใน โรงเรียนสามารถบูรณาการเรื่องงานป้องกันยาเสพติดเข้าไปในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ได้เกือบทุกวิชา โดยไม่มีเหตุผลและความจำเป็นใด ๆ ที่ต้องสอนวิชาการ ป้องกันยาเสพติดเป็นการเฉพาะ อันเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และเวลา หรือในกระบวนการให้สุขศึกษาของอาสาสมัครสาธารณสุขที่ดำเนินงานแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปในกระบวนการพัฒนาผู้นำเยาวชน ผู้นำสตรี ของกรมการพัฒนาชุมชนก็เช่นเดียวกันสามารถบูรณาการเรื่องงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดเข้าไปในเนื้องานพัฒนาผู้นำ โดยไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายงบประมาณเพิ่มเติมแต่อย่างไร

ดังนั้นทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐบาล เอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สามารถบูรณาการเรื่องงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เข้าไปในภารกิจพัฒนาที่หน่วยงานนั้นรับผิดชอบดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่ต้องแยกส่วนงานนี้ออกเป็นการเฉพาะ

6. มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ประชาชนทุกคนในสังคมจะได้รับผลกระทบไม่ทางตรงก็โดยอ้อม ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกันอันได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน นักเรียนนักศึกษาและผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกกระบวนการ ดำเนินงานที่ประสานสอดคล้องกับการดำเนินงานของภาครัฐบาลในฐานะหุ้นส่วนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการต่าง ๆ ของรัฐเป็นรากฐานของประชาสังคม ที่พึงปรารถนา และในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดประชากร กลุ่มเป้าหมาย ต่าง ๆ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินการ ตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาปัญหา วางแผนใน การดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณาทางเลือกตลอดจนร่วมดำเนินงาน ปรับปรุงวิธีดำเนินงานให้ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

7. การสร้างเอกภาพในการดำเนินงาน

มาตรการในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ มาตรการ หลัก ได้แก่ การให้การศึกษา การให้บริการสนเทศ การจัดกิจกรรมทางเลือก การใช้มาตรการ แทรกแซง การใช้กลุ่มเพื่อน การป้องกัน นอกจากนี้ ยังมีมาตรการสนับสนุนอื่น ๆ อีกมาก ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การวิจัยและพัฒนา การจัดระบบสารสนเทศ และการติดตาม และประเมินผล การดำเนินงาน เป็นต้น มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ มีหน่วยงานทั้งภาครัฐบาล และองค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก หากไม่มีการจัดระบบงาน โดยการใช้แผน เป็นกรอบ ในการกำหนด ทิศทางในการดำเนินงาน แล้วก็จะเกิดความซับซ้อน ในการดำเนินงาน ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดในการใช้ทรัพยากรของรัฐ รวมทั้งขจัดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง จึงมีความจำเป็นที่ต้องประสานแผนการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง

8. การระดมทรัพยากรของหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม

นอกเหนือจากการระดมหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแล้ว ยังมีความจำเป็นต้องระดมทรัพยากรทั้งกำลังคนและ งบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน งบประมาณปกติที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลมีจำนวน ก่อนข้างจำกัด และไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ นอกจากงบประมาณ ที่มาจากการจัดสรรของรัฐบาลแล้ว ปัจจุบันมีธุรกิจเอกชนหลายสาขาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญใน การสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น ธุรกิจบันเทิง ธุรกิจประกันชีวิต และธุรกิจการค้าปลีก เป็นต้น แต่ ก็ยังอยู่ในวงจำกัด ดังนั้น การระดมทรัพยากรจากองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน ที่จะเข้ามา ร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ นั้น นับเป็นส่วนที่จะทำให้การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงควรสร้างความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของงานและโครงการต่าง ๆ ในด้าน การป้องกันยาเสพติดให้กับองค์กรธุรกิจเอกชน ซึ่งในแต่ละปีองค์กรธุรกิจเอกชนเหล่านี้ได้ใช้จ่าย งบประมาณจำนวนมหาศาลในการสร้างภาพพจน์ของสินค้าและองค์กร ในการประชาสัมพันธ์ สินค้า โดยการคืนกำไรแก่สังคม นับเป็นช่องทางอีกช่องทางหนึ่งในการระดมทรัพยากร เพื่อ สนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้มีความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประสบการณ์ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดบ่งชี้ให้เห็นว่ามีรูปแบบและวิธีการในการดำเนินงานที่หลากหลายในการที่จะเอาชนะปัญหายาเสพติด มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับการออกแบบให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมทางภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ ดังนั้น ภูมิปัญญาชาวบ้านและของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งได้รับการคิดค้น ทดลองใช้ ปรับปรุง พัฒนา ซ้ำแล้วซ้ำอีกจากรากเง้าของปัญหาเพื่อให้เหมาะสมกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ นับเป็นภูมิปัญญาที่มีค่าซึ่งที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ใกล้เคียง หรือนำมาบูรณาการกับแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ได้รับมาจากตะวันตก ดังนั้นภูมิปัญญาจึงเป็นเรื่องที่ควรมีการศึกษา เผยแพร่ และประยุกต์ใช้ต่อไป

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ชุดนายชวน หลีกภัย) วันที่ 10 เมษายน 2543

คณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติเห็นชอบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยชุมชนตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ โดยกำหนดให้ "การขยายเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด" เป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาชนและภาคีการพัฒนาจะต้องตระหนักถึงความสำคัญและร่วมมือกัน โดยมอบให้คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทุกชุดของหน่วยงานต่าง ๆ นำข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งประกอบด้วย การปรับแนวคิด และทัศนคติของหน่วยงานภาครัฐ โดยถือว่าประชาชนและชุมชนคือ ศูนย์กลางการแก้ไขปัญหา การคิด การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหายูที่ประชาชน และชุมชน โดยหน่วยงานภาครัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนและส่งเสริม การดำเนินงานของชุมชน การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน/ชุมชน และภาคี การพัฒนา โดยกำหนดบทบาทและภารกิจแต่ละส่วนให้ชัดเจน โดยมอบให้คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดทุกชุดของหน่วยงานต่าง ๆ นำไปเผยแพร่และสนับสนุนการขยายเครือข่ายการดำเนินงานของชุมชนต่อไป และมอบให้สำนักงาน ปปส. และกระทรวงมหาดไทย ประสานงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายในการขยายเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระยะ 5 ปี โดยสนับสนุนให้ชุมชนที่มีความเข้มแข็งและประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นแกนหลักในการขยายเครือข่ายการดำเนินงานและการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นเวทีถ่ายทอดประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเน้นการขยายเป้าหมายในพื้นที่ที่มีปัญหารุนแรงก่อน

2. จัดทำ "คู่มือการแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติด โดยชุมชน" โดยประมวลรายชื่อชุมชนที่เข้มแข็งและประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งนี้ เพื่อนำรูปแบบวิธีการดำเนินงานมาใช้เป็นแนวทางในการขยายเครือข่ายไปยังชุมชนอื่น ๆ และใช้เป็นคู่มือในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของชุมชนสำหรับหน่วยงานของภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

3. จัดทำ "แผนสนับสนุน ส่งเสริม และประสานงานกับองค์กร ชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด" โดยเน้นความสำคัญเรื่อง

3.1 การส่งเสริมสนับสนุนด้านการดำเนินงาน เช่น การจัดระบบส่งต่อผู้ติดยาเสพติด การบำบัดรักษา พี่นฟูงานชุมชน และมวลชนสัมพันธ์ การประสานงานกับวัด โรงเรียน และครอบครัว และการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ เป็นต้น

3.2 การสนับสนุนส่งเสริมในเรื่องความรู้วิชาการและการบริหารจัดการ เช่น วิทยากรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกในชุมชน วิธีการแสวงหางบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ การจัดทำแผนงาน/โครงการ การจัดองค์กรและการสร้างทีมงาน เป็นต้น

3.3 การส่งเสริมด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในชุมชน โดยประสานหน่วยงานในกระบวนการป้องกันปราบปราม และกระบวนการยุติธรรม ให้มีการดำเนินงานที่ประสานสอดคล้องกันในการนำตัวผู้ผลิต ผู้ค้ามาลงโทษอย่างเฉียบขาด รวมทั้งมอบให้สำนักงานประมาณพิจารณาดำเนินการปรับปรุงการบริหารงบประมาณให้สนับสนุนการแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์กรชุมชน โดยให้มีการจัดงบประมาณในลักษณะงบบุคหนุ่่นท้่วไปสำหรับงานและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมบทบาทชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 เป็นต้นไป เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้รวดเร็ว และคล่องตัวยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรติดตามและกำกับดูแลการใช้งบประมาณด้านยาเสพติดของหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยมีให้ปรับเปลี่ยนไปใช้ในกิจกรรมอื่น

บริบทเกี่ยวกับกองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดนครพนม

1. ประวัติสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

1.1 ตำรวจไทยยุคต้น(ก่อน พ.ศ. 2403)

เป็นกิจการตำรวจที่มีมาก่อน พ.ศ. 2403 แต่หลักฐานที่แน่ชัดพอจะหาได้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา คือในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราระเบียบการปกครองบ้านเมืองเป็น 4 เหล่า เรียกว่า จตุสดมภ์ ได้แก่ เวียง วัง คลัง นา ซึ่ง โปรดเกล้าฯ ให้มีตำรวจ

ขึ้นด้วยและให้ขึ้นอยู่กับเวียง มีเจ้าพระยาจักรีศรีอโศกศรีสงครามยศสมุหนายกอัครมหาเสนาบดี เป็นผู้บังคับบัญชา กิจการตำรวจครั้งนั้นแบ่งออกเป็นตำรวจพระนครบาล ตำรวจภูธร ส่วนตำรวจหลวงให้ขึ้นอยู่กับวัง มีเจ้าพระยาธรรมาธิปัตย์ศรีรัตนมณฑลเจ็ยบาล เป็นผู้บังคับบัญชา และทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราศักดินาของตำรวจไว้เป็นบรรทัดฐานในบทพระอัยการระบุดำแหน่งนายพลเรือน เช่นเดียวกับข้าราชการฝ่ายอื่นดังนี้

ตำรวจภูธร หลวงวาสุเทพ เจ้ากรมมหาดไทย ตำรวจภูธร ศักดินา 1,000 ขุนพิศณุแสน ปลัดขวา ศักดินา 600 ตำรวจภูบาล หลวงเพชรจตุเทพ เจ้ากรมมหาดไทย ตำรวจภูบาล ศักดินา 1,000 ขุนมหาพิชัย ปลัดขวา ศักดินา 600 ขุนแสงสะท้าน ปลัดซ้าย ศักดินา 600 นอกจากนี้

มีเอกสารหลายชิ้นที่แสดงว่าบุคคลที่จะเป็นตำรวจ ได้นั้นต้องคัดเลือกจากผู้ที่มีความดี กำนันคหบดีเชื้อสายมาจากตระกูลที่ได้ทำคุณความดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และต้องเป็นบุคคลที่ทรงวาง พระราชหฤทัยการบังคับบัญชาตำรวจก็ต้องขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ แต่พระองค์เดียว กิจการตำรวจในยุคนี้จะจัดตั้งเพื่อให้ทำหน้าที่ในวงจำกัด และมีได้ขยายไปยังส่วนการปกครองทั่วประเทศแต่เมื่อพิจารณาถึงการจัดรูปการปกครองในสมัยนั้นแล้วก็ต้องนับว่าเป็นการเหมาะสม ตำรวจไทยยุคปฏิรูปการปกครอง

เป็นกิจการตำรวจระหว่าง พ.ศ. 2403 ถึง พ.ศ.2475 ซึ่งจะขอเรียกว่า สมัยปฏิรูปเพราะเป็นสมัยที่ได้มีการปฏิรูปการปกครองประเทศไทยอย่างขนาดใหญ่ทุก ๆ ด้านตามแบบอย่างอารยประเทศตะวันตก ซึ่งได้เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2405 ได้ว่าจ้างชาวต่างชาติมาเป็นผู้พิจารณา วาง โครงการ จัดตั้งกองตำรวจสำหรับรักษาความสงบเรียบร้อยภายในเขตนครหลวงตามแบบอย่างยุโรป ขึ้นเป็นครั้งแรกแต่เนื่องจากเหตุทางการเมืองระหว่างประเทศในสมัยนั้นซึ่งในยุคที่อังกฤษ ฝรั่งเศส โปรตุเกส ฮอลันดา กำลังแย่งกันกันหาเมืองขึ้นในทวีปเอเชีย การจัดระเบียบการปกครองประเทศขณะนั้นจึงพุ่งเป้าไปในด้านป้องกันประเทศเป็นหลักใหญ่ นโยบายการตำรวจก็ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายการเมืองระหว่างประเทศและทหารด้วยเป็นธรรมดา

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 การปรับปรุงการตำรวจ นอกจากได้ขยายงานตำรวจนครบาลแล้ว ยังได้จัดตั้งตำรวจขึ้นในรูปทหาร โปลิส เมื่อ พ.ศ.2420 ได้เปลี่ยนกองทหาร โปลิสเป็นกรมกองตระเวนหัวเมือง จนถึง พ.ศ. 2440 ได้ตั้งกรมตำรวจขึ้นแทนกรมกองตระเวนหัวเมือง กำลั้งพลแรก ๆ ใช้ตำรวจ ต่อมาเมื่อทางทหารได้ประกาศใช้ พ.ร.บ.เกณฑ์ทหาร ทางตำรวจก็ได้ขออนุมัติใช้กฎหมายฉบับนี้ เมื่อ พ.ศ. 2448 เกณฑ์คนเข้าเป็นตำรวจด้วยเช่นเดียวกัน เมื่อได้จัดตั้งกรมตำรวจขึ้นแล้วก็ได้พยายามขยายการตำรวจไปยังหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคตามลำดับ

เพื่อให้มีกำลังตำรวจสำหรับป้องกันปราบปรามโจรผู้ร้ายอำนวยความสะดวกพร้อมเย็นเป็นสุขให้แก่ประชาชน

กิจการตำรวจในยุคนี้ขึ้นอยู่กับกระทรวง 2 กระทรวง คือ กรมพลตระเวนหรือ (ตำรวจนครบาล) ขึ้นอยู่กับกระทรวงพระนครบาล กรมตำรวจภูธรขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย และได้รวมเป็นกรมเดียวกันภายใต้การบังคับบัญชาของอธิบดีคนเดียวกัน เมื่อ 13 ตุลาคม 2458 เรียกว่า "กรมตำรวจภูธรและกรมพลตระเวน" กรมตำรวจจึงถือว่า วันที่ 13 ตุลาคม ของทุกปี เป็นวันตำรวจ และในปีนั้นเองได้เปลี่ยนเป็น "กรมตำรวจภูธรและกรมตำรวจนครบาล" ยกฐานะเจ้ากรมขึ้นเป็นอธิบดี ต่อมาในปี พ.ศ. 2465 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้รวมกระทรวงมหาดไทย กับ กระทรวงนครบาลเป็นกระทรวงเดียวกัน เรียกว่า กระทรวงมหาดไทย กรมตำรวจภูธรและกรมตำรวจนครบาล จึงโอนมาขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย และในปี พ.ศ. 2469 ได้เปลี่ยนนามกรมตำรวจภูธรและกรมตำรวจนครบาลเป็น "กรมตำรวจภูธร" แต่ยังคงแบ่งตำรวจออกเป็น 2 ประเภท คือ ตำรวจที่จับกุมโจรผู้ร้ายใต้สวน ทำสำนวนฟ้องศาลโปสิศสภาโดยตรง เรียกว่า "ตำรวจนครบาล" ตำรวจที่ทำการจับกุมโจรผู้ร้ายได้แล้วส่งให้อำเภอใต้สวนทำสำนวนให้อัยการฟ้องศาลอาญาประจำจังหวัดนั้น ๆ เรียกว่า "ตำรวจภูธร" จนกระทั่ง พ.ศ. 2475 จึงได้เปลี่ยนนามกรมตำรวจภูธรเป็น "กรมตำรวจ"

1.2 ตำรวจไทยยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

การตำรวจยุคนี้เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน จะเรียกว่า ตำรวจยุคปัจจุบัน หรือ ตำรวจสมัยประชาธิปไตยก็ได้หลังจากที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบประชาธิปไตยแล้วโดยประกาศเสนาบดี กระทรวงมหาดไทย เรื่องการแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ พ.ศ. 2475 กิจการตำรวจได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยบริหารงานส่วนกลาง และสำนักบริหารของอธิบดีกรมตำรวจ มีกองขึ้นตรง 6 กอง คือ กองกลาง กองบัญชาการ กองโรงเรียน กองคดี กองตรวจคนเข้าเมือง และ กองทะเบียนกลาง ส่วนที่ 2 คือ ตำรวจนครบาล ส่วนที่ 3 คือ ตำรวจภูธร ส่วนที่ 4 คือ ตำรวจสันติบาล เป็นหน่วยที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังที่ได้ยกเลิกตำรวจภูบาลตำรวจกลางและตำรวจกองพิเศษ

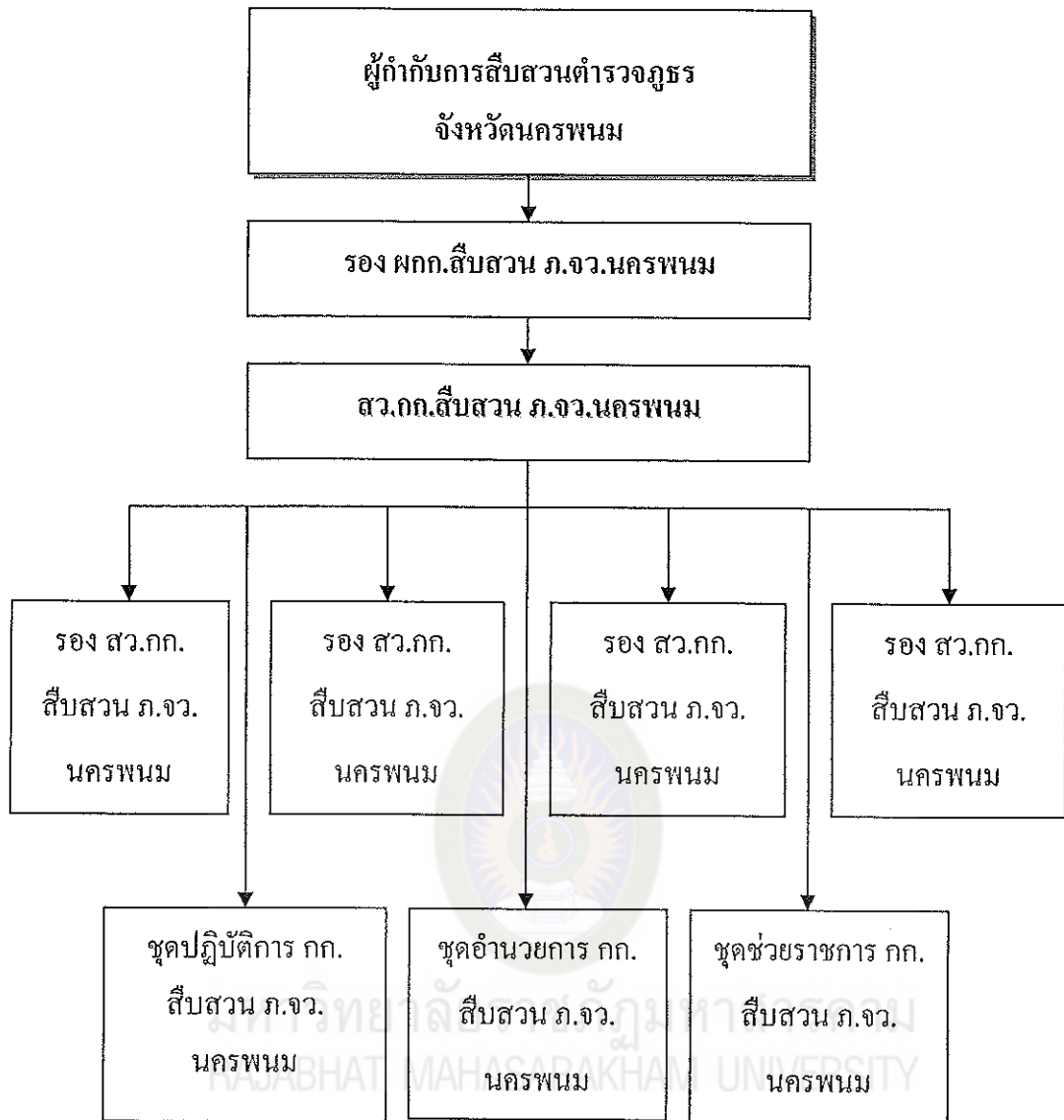
หลังจากที่ได้ปรับปรุงกิจการตำรวจเพื่อวางรากฐานตำรวจในระบบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ. 2475 แล้ว กรมตำรวจได้ปรับปรุงการบริหารให้ดีขึ้น เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปริมาณและคุณภาพของงานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2403 ถึงปัจจุบัน

กรมตำรวจมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์บ่งบอกเอาไว้ว่า คำว่า "ตำรวจ" นั้นเกิดขึ้นมาในบ้านเมืองของเราไม่ต่ำกว่า 500 ปีมาแล้ว โดยมีมาตั้งแต่ยุคสมัยพระบรมไตรโลกนาถ พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อครั้งที่ทรงจัดระเบียบการปกครองบ้านเมืองแบบ "จตุสดมภ์" อันประกอบด้วย เวียง วัง คลัง นา นั้น ปรากฏมีหน่วยงาน 2 หน่วยคือ ตำรวจภูบาล และตำรวจภูธร ซึ่งขึ้นอยู่กับเวียงและยังมี ตำรวจหลวง ขึ้นอยู่กับวัง จึงนับได้ว่า ตำรวจ นั้นปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ชาติไทยมานานไม่น้อย อย่างไรก็ตามที่ จุดกำเนิดแห่ง กรมตำรวจ อย่างแท้จริงถือกันว่าเริ่มต้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 โดยมี " กัปตัน เอส. เอ. เบิร์ดเอมส์ " เป็นผู้จัดตั้งกรมตำรวจขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทยและชาวอังกฤษผู้นี้ก็นับว่าเป็นอธิบดีกรมตำรวจคนแรกของไทย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ กัปตัน เอส. เอ. เบิร์ดเอมส์ ซึ่งภายหลังได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น " หลวงรัฐยาธิบาลบัญชา " ให้เป็นผู้ก่อตั้ง " กองโปลิศคอนสแตเบิล " หรือเรียกกันว่า " กองโปลิศ " ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2403 โดยกัปตัน เอส. เอ. เบิร์ดเอมส์ ดำรงตำแหน่งผู้บังคับกองโปลิศ จากอดีตกัปตันเรือเดินทะเลซึ่งเปลี่ยนอาชีพเข้ามาเลี้ยงโชคในแผ่นดินใหญ่ โดยเข้ามาเป็นผู้ประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้างและมีผลงานในการสร้างสะพานข้ามคลองซึ่งอยู่ใกล้กับกรมศุลกากร ในที่สุดกัปตัน เอส. เอ. เบิร์ดเอมส์ ก็ได้กลายมาเป็นผู้วางรากฐานการก่อตั้งกรมตำรวจไทย จาก " กองโปลิศ " พัฒนาขึ้นเป็น " กรมกองตระเวน " เป็น " กรมพลตระเวน " และในอีกหลายๆ ชื่อก่อนจะมาเป็น " กรมตำรวจ " ในขณะที่ความรู้ในหมู่ราษฎร ก็เรียกกันติดปากตั้งแต่ " โปลิศ " หรือที่ฮิตกันอยู่พักหนึ่งว่า " พวกหัวแดงแข็งดำ " ในยุคที่เครื่องแบบของกรมตำรวจยังสวมหมวกที่มีจุกสีแดงและมีผ้าพันแข็งเป็นสีดำ ก่อนจะเปลี่ยนเป็นชุดสีทึบหมวกเก็บในสมัยรัชกาลที่ 5 รัชกาลที่ 6 พัฒนาการอันยาวนานถึง 140 ปีของกรมตำรวจไทยนี้ มีผู้บังคับบัญชาที่เรียกกันว่าผู้บังคับกองโปลิศ - อธิบดีกรมตระเวน - อธิบดีกรมพลตระเวน - อธิบดีกรมตำรวจภูธร - อธิบดีกรมตำรวจภูธร และกรมตำรวจพระนครบาล จนกระทั่งเป็น " อธิบดีกรมตำรวจ " ลำดับที่ 29 แล้ว พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก อธิบดีกรมตำรวจ พ.ศ.2541 เป็นคนสุดท้ายที่ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ จนถึงวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2541 วันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2541 กรมตำรวจ โดยกระทรวงมหาดไทย ให้เหตุผลว่า กรมตำรวจที่เป็นกรมขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย สมควร โอนกรมตำรวจ ไปจัดตั้งเป็น " สำนักงานตำรวจแห่งชาติ " ให้ส่วนราชการมีฐานะเป็นกรม ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง ให้มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงภายใน ส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การตระเวนชายแดน การรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของประชาชน และอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายและให้อยู่ในบังคับบัญชาของ นายกรัฐมนตรี และโดยที่มาตรา 230 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การ โอนกรมที่มีผลเป็นการจัดตั้งกรม

ขึ้นใหม่ โดยไม่มีกำหนดตำแหน่งหรืออัตราของข้าราชการหรือลูกจ้างเพิ่มขึ้นให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งมีผลตามพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันที่ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป คือ ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เล่ม 115 ตอนที่ 73 ก ลงวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2541 ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ คือ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี โดยมี พลดำรงเอก ประชา พรหมนอก เป็นผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ คนแรก พ.ศ.2542 - 2543 วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2543 พลดำรงเอก ประชา พรหมนอก ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติคนแรก ได้ลาออกจากตำแหน่ง เพื่อไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานฯ วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ.2543 เวลา 15.30 น. ก.ตร. โดย นายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในฐานะประธาน ก.ตร. (คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ) เสนอแต่งตั้ง พลดำรงเอก พรศักดิ์ ตูรังควินุสย์ รักษาการในตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ผบ.ตร.) ให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่ง ผบ.ตร. ในที่ประชุม ก.ตร. ให้พิจารณา ก.ตร. ให้ความเห็นชอบโดยเอกฉันท์ (โครงสร้างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2556)

1.3 โครงสร้างกองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดนครพนม

กองกำกับการสืบสวนจังหวัดนครพนม ตั้งอยู่ถนนสุนทรวิจิตร ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม โดยมีเจ้าหน้าที่ระดับผู้บังคับบัญชาในหน่วยงาน จำนวน 8 คน ชุดปฏิบัติการสืบสวน จำนวน 15 คน ชุดช่วยราชการ จำนวน 17 คน ดังที่ปรากฏในโครงสร้างองค์กร

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างกองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดนครพนม
ที่มา : โครงสร้างกองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัดนครพนม (2556 : 9)

บริบทเกี่ยวกับตำบลอาจสามารถ

1. ท้องถิ่นตำบลอาจสามารถ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

1.1 สภาพทั่วไป

1.1.1 ที่ตั้ง

ตำบลอาจสามารถตั้งอยู่ทิศเหนือของจังหวัดห่างจากตัวจังหวัดไปตามถนนหมายเลข 212 ระยะทาง 7 กิโลเมตรที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลอาจสามารถ ตั้งอยู่ที่บ้านสำราญ หมู่ที่ 2 ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม

1.2 พื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจสามารถ มีเนื้อที่โดยประมาณ 21.70 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 13,558 ไร่

1.3 อาณาเขต

- 1.3.1 ทิศเหนือ ติดต่อเขตพื้นที่ตำบลวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน
- 1.3.2 ทิศใต้ ติดต่อเขตพื้นที่เทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมืองนครพนม
- 1.3.3 ทิศตะวันออก ติดฝั่งแม่น้ำโขง (สปป.ลาว)
- 1.3.4 ทิศตะวันตก ติดต่อเขตพื้นที่ ตำบลรามราช อำเภอท่าอุเทน

1.4 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของตำบลอาจสามารถ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีเพียงบางส่วนที่เป็นเนินเขา สภาพดิน จะเป็นดินทราย ดินร่วนปนทราย พื้นที่เหมาะสำหรับการเกษตร การประมงน้ำจืด

1.5 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจสามารถ มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 11 หมู่บ้าน

- 1.5.1 มี 11 หมู่บ้าน จำนวนหลังคาเรือน 2,072 หลังคาเรือน
- 1.5.2 จำนวนประชากรทั้งหมด 7,220 คน รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนประชากร จำนวนหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลอาจสามารถ

ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนประชากร			จำนวน ครัวเรือน	ชื่อผู้นำ
		ชาย	หญิง	รวม		
1	บ้านห้อม	311	371	682	178	นายประจบ คำพระรัตนตรัย
2	บ้านสำราญเหนือ	425	389	814	196	นายสมพาน ไส่ส่อง
3	บ้านสำราญใต้	273	294	567	143	นายทองศรี ไส่ส่อง
4	บ้านไผ่ล้อม	262	250	512	123	นายพลทะยา คำพันธ์
5	บ้านอาจสามารถ	268	265	533	160	นายชนะ สุสิงห์
6	บ้านอาจสามารถ	277	294	571	189	นายสุวิทย์ มีมา
7	บ้านนาห้วยบ่อ	401	357	758	196	นายปรีชา เพ็ชร์พันธ์
8	บ้านคำกึม	262	287	549	153	นางสาวจริยา แก้วอาสา
9	บ้านนาสมดี	370	404	774	267	นายสำริด วรรณวงศ์
10	บ้านไผ่ล้อม	244	239	483	137	นายจำเริญ ใจเที่ยง
11	บ้านห้อม	475	502	977	330	นายปรีตกร คำดี
รวม		3,568	3,652	7,220	2,072	

1.5.3 มีความหนาแน่นเฉลี่ย 329.22 คน ต่อตารางกิโลเมตร

1.5.4 มีความหนาแน่นเฉลี่ย 3.62 คน ต่อครัวเรือน

1.5.5 เปรียบเทียบจำนวนผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ ทั้งหมด กับผู้ที่ได้รับ

สวัสดิการเบี้ยยังชีพแล้ว

(ข้อมูล ณ เดือน เมษายน พ.ศ. 2556 สำนักบริหารการทะเบียนอำเภอเมืองนครพนม)

1.6 อาชีพหลักของประชากร

1.6.1 เกษตรกรรม จำนวน 852 ครัวเรือน

1.6.2 ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 290 ครัวเรือน

1.6.3 พนักงานหน่วยงานเอกชน จำนวน 270 ครัวเรือน

1.6.4 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 237 ครัวเรือน

1.6.5 รับจ้าง จำนวน 281 ครัวเรือน

1.6.6 อื่น ๆ จำนวน 133 ครัวเรือน

1.7 หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

1.7.1 ร้านค้า	จำนวน 100 แห่ง
1.7.2 สถานีบริการน้ำมัน	จำนวน 1 แห่ง
1.7.3 โรงสี	จำนวน 23 แห่ง
1.7.4 บ้านเช่า/ห้องพัก	จำนวน 14 แห่ง
1.7.5 ร้านซ่อมรถและเครื่องยนต์	จำนวน 8 แห่ง

1.8 สถาบันและองค์กรทางศาสนา

1.8.1 วัด จำนวน 11 แห่ง

1.8.2 โบสถ์ จำนวน 1 แห่ง

การศึกษา

- 1) โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 3 แห่ง
- 2) โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 1 แห่ง
- 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลอาจสามารถ จำนวน 1 ศูนย์
- 4) ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จำนวน 11 แห่ง

การสาธารณสุข

- 1) มีการให้บริการด้านสาธารณสุข โดยมีสถานบริการ ดังนี้
 - 1.1) โรงพยาบาล จำนวน 1 แห่ง
 - 1.2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน จำนวน 2 แห่ง
- 2) จำนวนบุคลากรทางด้านสาธารณสุข
 - 2.1) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 5 คน
 - 2.2) อาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 110 คน
- 3) หอกระจายข่าว จำนวน 11 แห่ง
- 4) อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

1.9 การคมนาคม

การคมนาคมทางบก เป็นการคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอและจังหวัด รวมทั้งการคมนาคมภายในตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีตและถนนลาดยาง มีถนนลูกรังบ้างเป็นบางส่วน

1.10 การโทรคมนาคม

โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 20 แห่ง

1.11 การไฟฟ้า

ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอาจสามารถ มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

1.12 แหล่งน้ำธรรมชาติ

1.12.1 ลำห้วย จำนวน 9 แห่ง

1.12.2 หนอง จำนวน 12 แห่ง

1.13 องค์กรประชาชนในตำบล

1.13.1 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 110 คน

1.13.2 คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) จำนวน 165 คน

1.13.3 ผู้นำอาสาสมัครพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) จำนวน 7 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เศรษฐา เศรษฐจิธร (2541 : 31-32) ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำองค์กรชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดบนพื้นที่สูง บ้านหนองหอยเก่า อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเสริมสร้างความแข็งแกร่งและแรงต้านทานของชุมชนชาวเขาต่อการแก้ไขปัญหาและเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน กระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงสภาพปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้สมาชิกของชุมชนยอมรับด้วยตัวเอง ว่าปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาของชุมชนที่จะต้องร่วมกันเข้าจัดการแก้ไขอย่างเป็นกระบวนการ และใช้เทคนิควิธีที่คิดค้นขึ้นเองตามความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมที่เหมาะสม โดยมีส่วนร่วมมือสนับสนุนและประสานงานของหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนหรือองค์กรเอกชนต่างๆ

จเร ผกเผ่า (2541 : 51-57) ศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางสังคมของประชาชนในชุมชนบ้านท้อกับการยอมรับการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษพบว่าระดับการศึกษา การติดต่อกับบุคคลภายนอกชุมชน การติดต่อกับบุคคลภายในชุมชน และการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ ส่วนปัจจัย เรื่อง อายุ และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ

ร.ต.อ.กิติศักดิ์ กิจภูวดล (2542 : 56-60) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการราษฎร์ – รัฐ ร่วมใจด้านภัยยาเสพติดของสถานีตำรวจนครบาลบางกอกใหญ่พบว่า ความตระหนักในปัญหายาเสพติดที่แตกต่างกัน และการรับรู้การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน

ยุทธ นุชสวัสดิ์ (2542: 61) ศึกษา เรื่อง การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ครู อาจารย์ มีปัญหาด้าน

เวลามีจำกัด ในการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองขาดความสนใจในการร่วมมือแก้ไขปัญหายาเสพติดป้องกันนักเรียนของตนที่มีปัญหายาเสพติด ความร่วมมือและการประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนที่มีปัญหาในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกรรมการทั่วไป ส่วนใหญ่เห็นว่าในชุมชนของตนมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากถึงรุนแรงมาก โดยมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลางการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด อยู่ในระดับปานกลาง และทัศนคติของกรรมการชุมชนต่อการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดในระดับมาก

ร.ต.อ. ต่อศักดิ์ ปานกลิ่นพุด (2542: 52) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกรผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกร พบว่า อยู่ในระดับต่ำ
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ เพศ ความตระหนักในปัญหาเสพติดและความคาดหวังในผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ฯลฯ

จรัสศักดิ์ สีใจเจริญ (2543 : 45) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบล จากกรณีศึกษาพบว่า

1. โครงการหรือกิจกรรม ที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาเป็นการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ประเภทอื่นๆ โดยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะมากที่สุด รองลงมาเป็นการได้รับประโยชน์จากโครงการหรือกิจกรรม
2. การเข้าไปมีส่วนร่วม จะเป็นไปโดยสมัครใจมากกว่าถูกผู้อื่นชักชวน ส่วนรูปแบบของการมีส่วนร่วม นั้น จะเข้าร่วมโดยผ่านตัวแทน คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน
3. ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการที่องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง
4. สาเหตุของการเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ การที่จะมีโอกาสร่วมรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเองซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็ง และจะทำให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพ อีกทั้งจะเป็นวิธีหนึ่งในการควบคุมการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

สำหรับสาเหตุของการไม่เข้าไปมีส่วนร่วมนั้น เพราะมีตัวแทนอยู่แล้ว นอกจากนี้ คือไม่เข้าใจขั้นตอนการดำเนินงาน รวมถึงปัจจัยด้านรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีน้อยไม่เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่น ตามความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

สุพิศ วันทะพิงค์ (2544 : 65) ได้รับการวิจัย เรื่องการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกระบวนการประชาคม: ศึกษากรณีบ้านเขาโคกแก่น ตำบลทอน อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ พื้นที่เป้าหมาย คือ หมู่ 2 บ้านเขาโคกแก่น ตำบลท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า หมู่บ้านเขาโคกแก่น เป็นหมู่บ้านชนบท มีวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม ในอดีตในหมู่บ้านนี้ เคยเป็นที่หลบซ่อนของโจรขโมย และของที่ถูกลักขโมยมา ชาวบ้านขาดความสามัคคี มีการเสพติดกัญชาและบุหรี่ พัฒนาการของการเคลื่อนไหวทางสังคม เริ่มเมื่อปี 2541 พระครูองค์เจ้ามาอยู่บนเขาใกล้หมู่บ้าน มีบทบาทในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในหมู่บ้าน มีการรวมกลุ่มแก้ไขปัญหาดังกล่าวมากมาย ในปี 2541 เกิดการแพร่ระบาดของยาบ้าในหมู่บ้าน ซึ่งมีผู้ขายรายย่อยและผู้เสพ จึงเกิดกระบวนการก่อตัวของชุมชนเป็นประชาสังคม เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้าน โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. เกิดความตระหนักของผู้นำและประชาชนต่อปัญหา การใช้ยาเสพติดในหมู่บ้าน ทำให้ทุกฝ่ายร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหายาอย่างเร่งด่วน
2. มีการรวมตัวของกลุ่มบิดามารดา ผู้ติดยาเสพติด ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อหาทางบำบัดผู้ติดยาเสพติด
3. เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านอย่างเป็นระบบ
4. มีกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหายา
5. การดำเนินงานที่เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้าน ส่งผลให้มีการรวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่องกลไกการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดเริ่มจากผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครองจนเกิดความตระหนัก และมีความคิดที่จะร่วมกันดำเนินการเพื่อตอบสนองการแก้ปัญหา ส่วนกลุ่มผู้เลิกติดยาเสพติดมีความต้องการที่จะหยุดใช้ยาเสพติด จึงรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการจัดการตนเองให้ห่างไกลจากตัวกระตุ้นในการเสพยา อีกสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหา คือ สถาบันศาสนา โดยอบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม และมีส่วนร่วมในการจัดโครงการบำบัดยาเสพติดในชุมชน

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ได้มีความพยายามที่จะปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนา

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2541 แต่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังปฏิบัติไม่ครบกระบวนการตามที่ระเบียบกำหนด สำหรับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี พ.ศ. 2545 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาครั้งนี้พบว่ายังอยู่ในระดับน้อย ทำให้ประชาชนยังไม่ค่อยจะให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร เช่น ในเรื่องการเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่นและการเข้าร่วมตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอาจส่งผลให้การแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

ภัสสุรีย์ คุณกลาง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืนเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่าในการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน อายุ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืน พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนสถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืน

เอกรัตน์ แแบ่งสนธิ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลป้องกันอาชญากรรมด้านยาเสพติดในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย” ผลการศึกษาพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในระดับสูง หากแต่ประชาชนยังสับสนในบางเรื่อง ได้แก่

1. การจับกุมเฉพาะผู้ขายยาบ้าสามารถทำให้ยาบ้าหมดไปได้
2. การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมเป็นหน้าที่ของตำรวจเท่านั้น

สำหรับผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมอาชญากรรม พบว่าประชาชนในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการควบคุมอาชญากรรมค่อนข้างน้อย เว้นแต่จะมีส่วนร่วมเฉพาะส่วนที่ตนมีความสัมพันธ์ เช่นติดตามผลความคืบหน้าในการจับกุมคนร้ายจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตักเตือนบุคคลในครอบครัวไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอาชญากรรม

การมีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งถ้าประชาชนให้ความสำคัญ

และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว ก็จะทำให้เกิดการตัดโอกาสในการกระทำผิดของคนร้ายได้ ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง การประชุมเพื่อพิจารณาถึงสาเหตุของการเสพยาเสพติด
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึงการร่วมประชุม รับรู้ปัญหาและตัดสินใจวางแผนดำเนินการ แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งตัดสินใจในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน เช่น จัดการเวทียาชาวบ้าน การแข่งขันกีฬาต้านยาเสพติดร่วมกับเจ้าหน้าที่จับกุมผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แจกข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด ชักชวนแนะนำ ผู้ติดยาเข้ารับการรักษา เป็นต้น
4. การมีส่วนร่วมในประเมินผล หมายถึง การติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินการไปแล้วเป็นอย่างไร พบปะเยี่ยมเยียนครอบครัวผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สุรินทร์ สุริยงค์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล และปัจจัยด้านสังคมจิตวิทยากับระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในการดำเนินเมืองไทยแข็งแรงด้านสาธารณสุข และศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจทัศนคติของอาสาสมัครสาธารณสุข และการสนับสนุนติดตามจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมใน โครงการเมืองไทยแข็งแรง

จิรวรรณ อินทรีย์สุวรรณ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมปัญหา และอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแพร่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับกับแผนพัฒนาสามปี ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.44 รองลงมา คือ การร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน 3.15 และน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 2.45 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีนั้นอยู่ในระดับปานกลาง คือ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี พบว่า โดยทั่วไปมีปัญหาและอุปสรรคน้อย แต่ประเด็นปัญหาที่มีความถี่มากที่สุด คือ ขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี รองลงมาคือ ขาดการประชาสัมพันธ์ในท้องถิ่น

วีระชาติ เมืองใจ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่อยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่วนด้านที่อยู่ในระดับค่อนข้างน้อยได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ การได้รับรู้ข่าวสารข้อมูลจากแหล่งข้อมูลภายนอก

สรุปได้ว่า จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความพร้อมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล และปัจจัยบางประการทางสังคมของประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขต เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นน่าจะมีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีประเด็นที่นำมาพิจารณา คือ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการศึกษาค้นคว้างานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนมากล่าวอ้าง เพื่อศึกษาความเป็นจริงของพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น และได้นำเอาหลักการของแนวคิดของบุคคลที่กล่าวอ้างในการวิจัยมาปรับปรุงให้เหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า การที่ผู้นำชุมชนและประชาชน ซึ่งรวมถึงคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ปกครองเด็กและเยาวชน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนด้วยตนเอง โดยใช้กิจกรรมทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาการมองเห็นคุณค่าในตนเอง ในการป้องกันการติดยาเสพติด มุ่งให้เกิดความรู้ เจตคติ และทักษะในการที่จะจัดการกับปัญหารอบๆตัว ในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกองกำกับการสืบสวนตำรวจนครจังหวัดนครพนม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้นำกรอบแนวคิดของ โคเฮน จอร์น เอ็มและนอร์แมน ที่ ออฟฮอฟฟ์ (Cohen, John. M. and Norman. T. Uphoff. 1977 : 727) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและเขียนเป็นผังมโนทัศน์ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่
 - 1.1 เพศ
 - 1.2 อายุ
 - 1.3 ระดับการศึกษา
 - 1.4 อาชีพ
 - 1.5 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน
 - 1.6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
2. ปัจจัยทั่วไป
 - 2.1 การได้รับผลกระทบจากปัญหา
ยาเสพติด
 - 2.2 ความปลอดภัยในการให้ข่าว

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

การมีส่วนร่วมใน
การป้องกันและแก้ไขปัญหายา
เสพติดของกองกำกับการ
สืบสวนตำรวจภูธรจังหวัด
นครพนม

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย